

Piilopirteissänsä naiset, lapset, vaarit
odottivat rauhaa köyhään elämäänsä.
Saapui sodan mailta sankareitten parit,
vaiti murehtivat vaimot ikäväänsä.
Mutta murhe sammui, talttui voimat vihan.
Elon peltomaahan pantiin siemen sadon
uhall' ahnaan hallan, uhall' uuden kadon;
rakennettiin tuvat tuhkaan kotipihan.

Viel' ei ollut aika viirin nousta salkoon,
viel' ei aika päivän päästä pilven alta.
Tuskin kesän herne kasvoi täyteen palkoon,
kun jo alkoi uuden uhman, vaiivan valta.
Vainolainen astui kotitantereille,
jälleen kaatui aitat, talot tuli ahmi;
kalman sirppi heilui, kaiken kalma kahmi,
raunioita jäi vain isiemme teille.

Mut ei tuosta hevin vielä lannistuttu,
polvi polven jälkeen kärsimykset kesti.
Emot, taatot, teille tuska oli tuttu,
sitkeys ja tarmo taittumasta esti.
Ken ei nimeänne täällä kunnioittais.
Ken ei kiittäis teitä kipeästä työstä.
Nousitte kuin nousee aamunkoitto yöstä.
Turhaa elo ois, jos oikeus ei voittais!

Kallihimmat vaati vapaus viel' lunnaat,
uhrin uhrin jälkeen kansani sai maksaa;
hautapaasin harmain koristettiin kunnaat.
Isät elää jaksoi, pojat elää jaksaa!
Alusta on alkaa vielä uskallusta,
joskin vieras viepi henkemme tään hauraan,
uudet kourat tarttuu jälleen kyntöauraan;
leipäviljan kasvaa pellon multa musta.

Rakkaat ennen meitä raivionsa raivas,
kirves korvet kaatoi, kylvö pantiin kaskeen;
vuoroin paisteen antoi, vuoroin vettä taivas,
tuulen sormet koski viljatähkän vaskeen.
Mutta viiris, Suomi, vaikenä kuin vanki;
Oudot, vieraat värit välkkyi silmäteriin;
kylmät, kyiset viimat vihmoi hyytä veriin,
haaveet, toiveet hautas kaikki aikain hanki.

Pohjan maassa mielin, hermoin, sydänjuurin
miesten parhaat astui vainoojaansa vastaan;
luvultansa pienin, hengeltänsä suurin
kamppailunsa kalliin alkoi kunniastaan.

Alla valkeutta, yllä siniaava
sarkatakit astui ylhän marssin tahtiin,
vapauden vuoksi varmistuttiin vahtiin,
otsill', ohimoilla usein avohaava.

Viiris, Suomi, verin tääll' on lunastettu;
rakkahasti liehut nyt sa rannoillamme.
Ruokanamme ollut monasti on pettu.
Murheit' ällös muista, sinivalkeamme.
Valvo, kallis vaate, vapahda ja nosta
sydänsuven maassa alla avaruuden,
kunniaksi kansan, huomenvastaisuuden.
Masennettu päästä pimennosta!

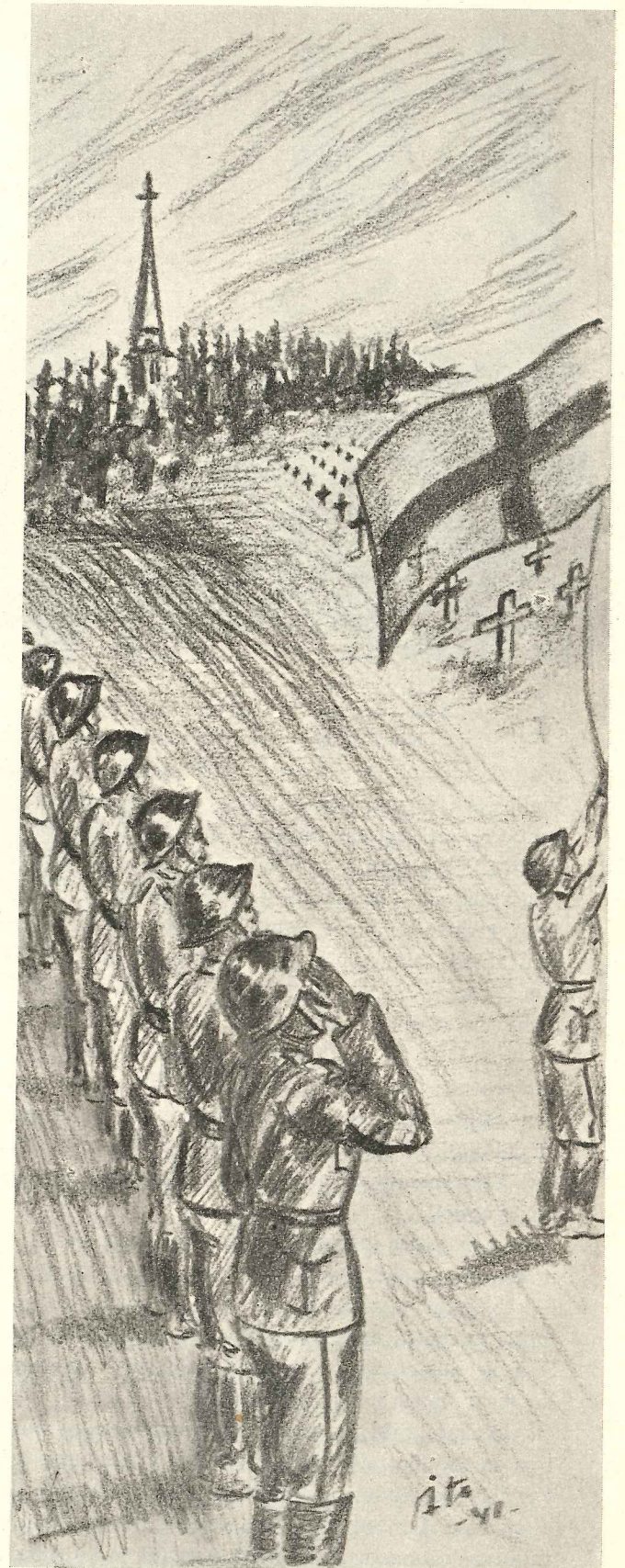
Siniristis sini vetten sinerrystä,
sinisyyttä taivaan kaukorantamilla;
valkeutes säihky valon säteilystä,
talvikuiden hanki, poutapilven villa.
Kesän maassa kukat ojentavat kättään,
kesän maassa tehdään työtä yhteistalkoon.
Nouse, Suomen lippu, vapautemme salkoon
kunnail', laaksomailla tuoksuessa mättään!

Kuljettihin kauan eri teitä täällä,
tuntenut ei täysin veljeänsä veli;
harmaat pilvet riippui päiviemme päällä,
toinen toisellensa usein kyräeli.
Ahdistus ja murhe kutsui yhteen perheen.
Nyt on kansani mun yhtä, ylhää mieltä.
Poiketa ei enää syrjään valtatieltä.
Aamunnousu koittaa jälkeen yön ja erheen.

Sitkeys ja tarmo sortumasta estää.
Tääll' ei epätoivoll' ole sijaa, majaa,
Pohjan mies ja nainen vaiivan, vaaran kestää,
vartioidaan aina kotikonnun rajaa.
Ken ei kätten työllä maataan kunnioittais,
ken nyt yksin jäisi, jääksi jähmettyysi;
ken sois että päivä illaks hämärtyysi?
Turhaa elo ois, jos oikeus ei voittais!

Suomen vjiri, katsees aina kuuluu meille,
niinkuin liekki hulmuu sinivalkeasi.
Allas astuu askel uurastuksen teille,
annat lämpöä ja voimaa voimastasi.
Miehet miehiin yhtyy lippus liehuessa,
vannoo kansas valan, jok' ei hyrskyyn huku:
Vapaa, itsenäinen ain' on Ilkkain suku,
kaunein, korkein kasvu versoo vapaudessa!

Antero Kajanto.

Kevään iloa valaistussa kaupungissa. Suomalaisia sotilaita harjoittamassa jalkapalloilua Äänislinnan urheilukentällä. Tk-Aavikko.

Sotakesän urheilutoiminta

Urheiluliittojemme tunnetut periaatteelliset päätökset, etteivät ne tämän kesän kuluessa aio järjestää mitään maaotteluja, todistavat sen ajatuskannan voimakkuutta, että meillä on rintamalla sekä kotosallakin hoidettavanamme niin suuria tehtäviä, että rauhan oloissa vapaaseen kansalaistoimintaan kiinnitettyt voimat nyt on suunnattava kansakunnan olemassaolosta käytävään kamppailuun, keskitettävä muutamiin harvoihin rajoitettuihin, mutta sitä täydemmän panoksen vaativiin päämääriin. Tämä on sääntö. Mutta tiedämme, että on olemassa sääntöjä vahvistavia poikkeuksia, ja niin on laita tässäkin tapauksessa. Henkinen keskittyminen ei saa mennä tuijotukseksi, fyysillinen keskittyminen voimat herpaannuttavaksi saman punnuksen vänkäämiseksi. Ihminen ei ole sellainen kertakaikkinen akkumulaattori, joka yhdellä latauksella toimii loputtomiin.

Tämän takia urheilutoimintaa ei voida jättää lamaan. Ne sadattuhannet Suomen miehet ja nuorukaiset, jotka ovat tottuneet rauhanvuosina latautumaan vireeseen urheilun avulla, tarvitsevat sitä yhä. Sitä he kaipaavat ja hakevat tulilinjalta tultuaan, korsusta noustuaan, selkänsä kotirintaman töistä oikaistuaan. Sitä parempi, mitä moninaisempia muotoja on tarjolla, mitä täydellisemmän irtaantumisen se vaatii, mitä ehdottomammin se täyttää kaiken sen ajan, minkä muutoin nielisi hengen voimia jäytävä tuijotus, ruumista rapauttava oleskelu ja kuljeskelu.

Nyt jo hyvässä menossa olevan sotakesän urheilutoiminnan mahdollisuuksia tarkasteltaessa ne eivät ole niinkään heikot, sillä vaikka eräillä tahoilla vastukset näyttävät olevan seinänä vastassa, niin toisaalla on suorastaan avautunut uusia mahdollisuuksia.

Kilpailutoiminta täysin mahdollista.

Eniten on puhuttu kilpailutoiminnan vaikeuksista. Ne ovatkin suuret. Kentät ja kilpailupaikat ovat monin paikoin rappiokunnossa, toimihenkilöistä on puutetta, urheilijain lomansaanti vaikeaa, matkat epävarmoja ja kuntoa horjuttavia, yleisöä tavallista vähemmän ja kilpailujen taloudellinen kannattavuus kyseenalainen. Kilpailu on kuitenkin urheilun suola ja mauste, nykyoloissa jopa suuremmassa määrässä kuin tavallisesti. Se on parhain kiihoke kunnan ylläpitämiseen niin rintamalla kuin kotiseudulla. Harjoittelu tuntuu tarkoituksettomalta, kun sitä ei voi tiettyyn tehtävään ja ajankohtaan keskittää, harjoittelu ilman kohdetta ei jaksa tempaista miestä niin ajatuksiltaan kuin elintavoiltaan kokonaan ja ehyesti mukaansa, irroittaa häntä ajattelemasta päivittäistä taakkaansa kuten tarkoituksena toki pitäisi olla. Taloudellisista riskeistä huolimatta ja yleisön arvostelua pelkäämättä olisi kilpailutoimintaa tämän takia mahdollisimman laajassa määrässä ylläpidettävä. Järjestelykuluja voidaan supistaa, matka-, majoitus-, palkinto- y.m. menoista voidaan nykyoloissa huomatta-

vastikin tinkiä ja eräissä tapauksissa lienee menojen peittämisestä hankittavissa takauskin joko kannattajien kesken muodostettavalla tukirenkaalla tai ehkäpä Veikkaustoimistonkin taholta, joka näinä vaikeina aikoina on tunnustusta ansaitsevalle tavalla järjestäjäimme auttanut. Yleisön mielenkiintoa laumauttavan tulostason mahdollisen epätasaisuuden voi kiertää sopivalla luokituksella tai eräjaolla, jota paitsi nyt on erinomainen tilaisuus järjestää tasoituskilpailuja, joiden jännittävyyttä kilpailujemme järjestäjät rauhanoloissa ovat itsepäisesti aliarvioineet. Kilpailujen vetävyyttä voidaan monellakin tavalla tehostaa, esimerkiksi järjestämällä ne joukkueottelujen luontoiseksi.

Kilpailujen järjestäminen ei nykyoloissakaan ole mahdoton jos ne suunnitellaan huolella ja niistä tiedoitetaan ajoissa, jotta niin rintamamiehet kuin kotosalla olijat voivat sen mukaan järjestää vapaa-aikansa. Vaikkapa vain paristakin kilpailusta kesän mittaan on aktiiviurheilijalle se suunnaton hyöty, että hänellä tosiaan on kuntoaan ylläpitäessään kannustimena tieto, milloin ja missä hänellä on sitä tilaisuus kokeilla ja vastukseen verrata. Erityisen tärkeä tekijä tämä on poikien mielialassa ja heidän harjoittelusitkeytensä ylläpitämisessä. Vanhempi urheilija kestää juonessa uskollisemmin sen takia, että harjoittelu ja kuntonsaan huolehtiminen on jo tullut hänelle elintavaksi, mutta pojat väsähtävät helposti, heille on lakkaamatta toimitettava uutta virikettä. Poikatoimintaan onkin kaikissa urheilujärjestöissämme erityistä huolta kiinnitetty.

Harjoittelua tehostettava.

Harjoittelutilaisuuksien järjestämisessä on aina näihin aikoihin saakka paljon laiminlyöty. Tavallisina aikoina sanomalehtien urheilupalstoilla suorastaan vilisi pikkutiedoituksia harjoitteluaajoista ja paikoista, mutta nyt säännöllistä harjoittelutoimintaa näyttää ylläpidettävän vain perin harvoilla tahoilla. Rintamalta lomalle saapunut urheilumies kuitenkin erittäin mielellään jo tovereitaan tavatakseen pistäytyisi kentällä tai harjoitushuoneistossa kun vain tietäisi, onko siellä ketä ja milloin. Jotkut paikat ymmärrettävästi pakostakin ovat kylmillään, mutta ne, jotka toimivat, voisivat pitää toimintansa näkysällä ja suorastaan kutsua kaikkia muitakin tulemaan mukaan jos suinkin halutta. Kyllä maaseudun yleisurheilija Helsingissä käydessään pistäytyy esimerkiksi HKV:n harjoitusiltana Eläintarhassa mieluummin kuin yksinään, Varkauden

Suomalainen sotilas suorittamassa huimia rekkitemppuja vapaa-aikanaan Rukajärven suunnalla. Tilapäinen rekki on saatu aikaan nopeasti kiinnittämällä rautakanki kahden männyn väliin. Tk.-P. Jänis.

palloilija hiukan maistelisi IKF:n nahkakuulaa ja Siltasaaren mies kävisi jäseniään venytteileksessä vaikkapa HPV:n molskilla. Tapaa lakkaamatta lomallakävijöitä, jotka turhaan utelevat oman seuransa taikkapa vanhan kilvoittelijaseuransa harjoitustilaisuuksia. Voitaneen toki tarjota urheilututulle sekä tällainen tilaisuus että välineitä.

Urheilua leireillä.

Aivan erikoinen mahdollisuus on urheilutoimintaan kautta Suomen toimivilla leireillä, niin poikien kuin aikuisten, voitaisipa se ulottaa muihinkin työryhmiin. Leireillä ja talkoissa on useasti jo johtavassa asemassa ja aina varmasti muuten mukana joku urheilumies, joka voisi ottaa tämän toiminnan järjestääkseen. Kaikissa niissä tapauksissa, joissa asutaan yhteismajoituksessa, urheilutoiminta pitäisi suorastaan saattaa pakolliseksi. Muodot voi valita paikallisten olojen ja tarjolla olevien mahdollisuuksien mukaan, mutta ainakin erään urheilulajin otaksuisi luonnostaan kuuluvan tällaisten leirien ohjelmaan: uinnin. Meillä on uintitaidon levittämisessä niin suuria laiminlyöntejä niskoillamme, että on jo korkea aika ryhtyä niitä kohentamaan. Näiltä leireiltä ei pitäisi päästää yh-

tään ainoaa osanottajaa uimataidottomana ja lisäksi: leiri pitääköön kunnianasianaan, että ainakin sen kylän tenavat ja mahdollisesti koko pitäjänkin on opetettava uimaan. Tähän tehtävään sopisi vaikkapa kokonaankin irroittaa jokin leiriläisistä — hänen työurakkansa olisi jo sillä ehkä kaikkein painavin. Ja uinnin ohella leiri voi levittää mitä moninaisimpia muitakin hyödyllisiä urheilutietoja ja -tapoja. En usko, että vakaisinkaan maalaisrahvas pitää urheilua »turhan joutavoimisena» kun se saa käytännössä selityksen mitä varten ja kuinka se tapahtuu.

*

Käytännöllisen urheilutoiminnan ylläpitämistä tärkeämmäksi sodan ajalta jäänee kuitenkin se periaatteellinen selvittely sekä urheiluelämämme että urheilukasvatuksemme tulevasta suuntaamisesta, joka virisi jo talvisotaa vasten, silloin kun kovan todellisuuden valossa jouduttiin arvioimaan urheilun asema ja merkitys voimana olemassaolontaistelussamme. Suunta alkaa vähitellen selvitä, vaikka monia nyt jo ratkaisevan kannatuksen saaneita ajatuksia on käytännöllisellä kokeilulla vielä tarkistettava.

Ensimmäinen näistä ajatuksista on keskittämisajatus niin järjestötoiminnassa kuin kasvatuksessa. Aikaisemmat n.n. valtakunnanliittoa koskevat suunnitelmat ovat suuresti muuttaneet muotoa, sen tilalle ajatellaan nyt suppeampaa, mutta päätösvaltaisempaa ja toimintakykyisempää elintä, joka täydellä arvovalalla ensiksi hoitaisi ulkomaisia suhteitamme ja toiseksi säännöstelisi sisäistä järjestötoimintaamme kokonaisuudessa ja yhteyttäluovassa mielessä. Ei mikään estä sitä, että samalla työsaralla toimii useitakin järjestöjä, mutta jonkun on katsottava, etteivät ne asetu toistensa tielle kilpailu-, kurssi- y. m. toiminnassa jo aikaan ja paikkaan nähden, kuten valitettavasti lakkaamatta on tapahtunut. Lisäksi on urheilumuotoja, jotka tilapäistekijäin ansiosta ovat niin yleiseen kannatukseen kuin valtion ja kunnan tukeen nähden työntyneet arvoltaan painavampien ja kansallisesti tärkeimpien urheilumuotojen edelle, on tarpeettomia urheilulaitoksia elintärkeiden puuttuessa. Tuollaiselle, sanoitinko ko-ordinoivalle elimelle meidän urheilutoimintamme ohjaamisessa ja järjestämisessä on työmaata milteipä loputtomiin.

Sama koskee urheilukasvatusta. Koulujen ja urheilujärjestöjen työ on ensiksi jollakin lailla suunniteltava kokonaisuudeksi ja sitten toimitettava mahdollisimman käytännöllinen työnjako. Tuota kasvatusohjelmaa on viime aikoina ilahduttavan perusteellisesti

pohdittu ja kyetty esittämään käytännöllisiä suunta- viivoja. Oleellisinta siinä on eräänlainen suorituspakko — ei missään ennätysmielessä vaan tarkoituksessa, että suomalaisiksi miehiksi kerran kasvavan pojanalun on kyettävä hallitsemaan ruumistaan ja kehitettävä se pystyväksi sellaisiin suorituksiin, mitä niin tie kuin käytäntö pitää vastaavalle ikäluokalle vähimpänä vaadittavana sikäli kuin poika on katsottava normaaliksi. Yksimielisiä ollaan siitä, että tällaisen suorituksia vaativan kasvatuksen on ulotuttava niin pitkälle kuin kasvava kansalainen on valtion huolenpidon alainen opiskelija, saadakseen sitten miehisensä asevelvollisena, minkä jälkeen hän toivottavasti ymmärtää pitää huolta »fyysillisenkin opiskelunsa» saavutuksista eikä vain kirja- ja ammattitiedoistaan. Kirjallisen keikaroinninkin edustajat ovat nyt joutuneet huomaamaan, miten paljon paremmin ja kansaansa hyödyttävämmiin he ja heidän poikansa olisivat selvinneet rintamalla ja halontekotalkoissa, jos olisivat kirjoistaan ehkä jonkin saivarekohdan yliharppaamalla hankkineet hiukan fyysillistä koulutusta.

Nämä suuret urheilun yhteiskunnallista ja kansallista merkitystä selvittävät neuvonpidot ovat vielä kesken. He ehkä tulevat urheilumiehilläkin vaatimaan monien tähänasti vakioina pidettyjen arvojen uudestiarvioimista. Siihen on pystyttävä, vaikka kipeältäkin tuntuisi. Näissä asioissa ei nyt ole kuppikunta kuppikuntaa vastaan vaan kysymyksessä on yhteinen ratkaisu, jonka antaa kokemuksista oppia ottanut suomalainen asiantuntemus.

Miihkali.

OIKEUDESSA.

Syytetyn asianajaja: — Todistukseksi siitä, että syytetty teki varkauden vain suuressa puutteessa, voin huomauttaa, että hän otti vain ne satamarkkaa, jotka olivat pöydällä, mutta ei niitä viittä sataa, jotka olivat uunin reunalla.

(Syytetty alkaa itkea.)

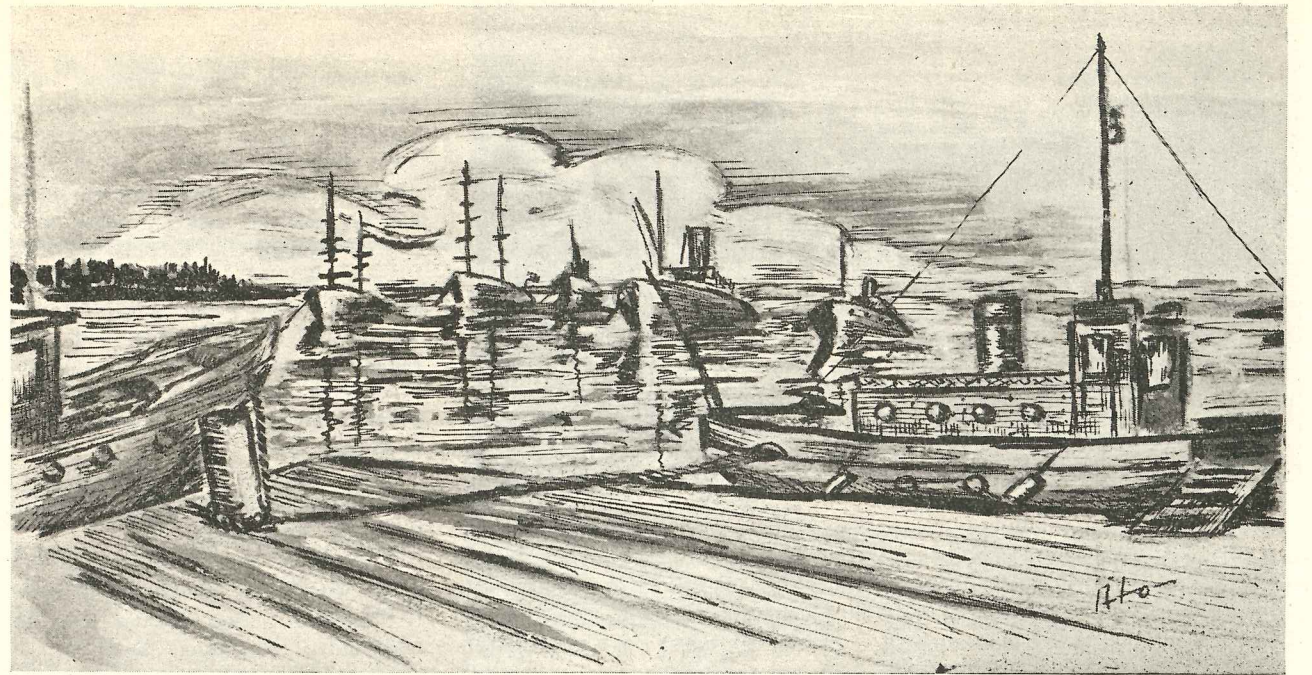
Tuomari: — Mitäs te itkette?

Syytetty: — Kun en huomannut katsoa uunin reunalle.

Filmiohjaaja: — Onko teillä työtä tässä egyptiläisessä kohtauksessa?

Tyttö: — Kyllä, herra.

Ohjaaja: — No miksi ette sitten makaa.

Viikon kestäneen itämyrskyn jälkeen valkoi eräänä toukokuun aamuna puhaltaa lounattuuli, joka toi mukanaan lämpöä ja sumua ja paljon laivoja, jotka olivat lähteneet mitkä Virosta, mitkä mistäkin. Niitä alkoi tippua pitkin iltapäivää. Pienemmät niistä tulivat satamaan asti ja kävivät ankkuriin, mutta suuremmat jäivät ulomma ja asetuivat uimaan piissä. Ne olivat monenkokoisia, monenmallisia ja eri värisiä (useimmat mustia tai valkeita), mutta yhteistä niille kaikille oli se, että ne kaikki nostivat kansallisuuslippunsa perämaston nokkaan merkiksi, että he tahtovat tullia, nimittäin tahtovat, että tullimiehet tulisivat tarkastamaan heidän laivansa ja laivan paperit.

Kello oli niihin aikoihin viisitoista ja viisikolmatta.

Tullivanhin, merikapteeni Malakias Rontu, oli käynyt heti aamiaisen jälkeen nukkumaan ja kun molemmat tullivartijat, Sika-Hemma ja Syökäri Könni, saapuivat tullivanhimman keittiöön ja sanoivat, että: »Eiköhän tuota millään kaleella uskaltaisi herättää, sillä eihän laivoja voi jättää tarkastamatta, jos kohta onkin sunnuntaipäivä. Ja saahan siitä pyhärahan. Onhan niiden maksettava pyhäraha, kun keskellä Herran sapattia pyytävät tullia.» — »Onhan niiden pyhäraha maksettava», sanoi piika, koska hän tunsu isäntänsä ammatin eikä tahtonut hänen alaiensa edessä olla asioista tietämätön.

Tullivanhin oli aina äreä, kun hänet

EMIL ELENIUS:

LIIAN KOVA VIRKAPÄIVÄ

kesken unen herätettiin ja se harmi tui hänelle usein sekä pyhänä että arkena, sekä yöllä että päivällä. Ammatti oli opettanut hänet nukkumaan milloin vain siihen tilaisuutta sattui. Tullivartioilla oli sama juttu, mutta heillä ei ollut varaa äreillä, vaikka kesken unien herätettiinkin ja vaikka heidän oli yötä päivää vuoroteltava vartiossa, aina neljä tuntia kerrallaan, ja tarpeen tullen herättää toverinsa ja tullivanhin.

Kun he jonkun hetken perästä kolmisin soutivat laivoille — tullivanhin istuen perällä jouten, salkku vierellään, ja molemmat tullivartijat soutaen, Sika-Hemma peräpiitalla ja Syökäri-Könni keulapiitalla — eivät aluksi puhuneet mitään, tullivanhin ei siitä syystä että hänet oli kesken uniensa herätetty ja molemmat tullivartijat siitä syystä, että pelkäsivät.

Tullivanhin istui hiukan etukumarassa ja polviinsa käsiään nojaten ja oli äreä, mutta ei ajatellut mitään, tuijotti vain tullihaapion harmaiksi maalattuihin kaariin ja vaaleammanharmaiksi maalattuihin laitoihin, eikä, kuten jo taisi tulla sanottua, ajatellut mitään.

Tosi kyllä — niin monta kertaa kuin hän tullihaapiossaan istui, äreänä tai iloisena, yksi ajatus kuitenkin majaili hänen tajunnassaan, ja se olisi sanoiksi muutettuna seuraavanlainen: »Niin! On aivan oikein ja kohtuullista, että tullihaapio on kauniiksi maalattu, kun sen sijaan muuten aivan samannäköiset ja -kokoiset kalastajahaapiot ovat mahonginvärisiä, nimittäin tervan ja vernissan sekoituksella siveltyjä.» Sitten hän kuuli puhetta. Sika-Hemma nimittäin kysyi Syökäri-Könniltä (oli kysyvinään Syökäri-Könniltä, sillä todellisuudessa kysymys oli tarkoitettu tullikapteenille, tullivanhimmalta): »Mihinkähän näistä laivoista nyt sitten ensiksi soudettaisiin?», johon tullivanhin vastasi:

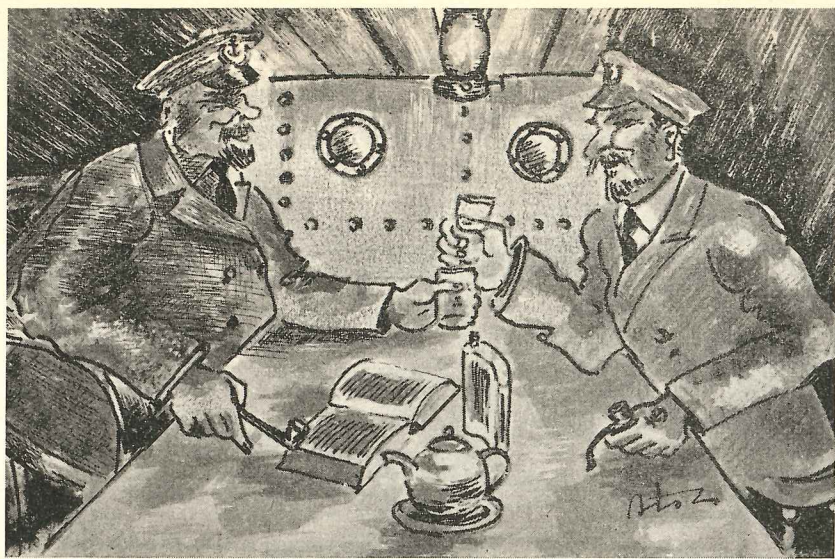
— Uloimpiin.

He soutivat ensin uloimpaan ja suurimpaan laivaan.

Siellä oli mukavatuonteinen ja asianhuomaava kapteeni.

Hän vei tullivanhimman heti kajuuttaansa, otti konjakkiputelin ja muut tarpeelliset kapistukset muun muassa sikarit) esille ja asetti ne pöydälle ja laivan paperien tarkastus, nimittäin ryyp-päily, tupakointi ja iloinen juttelu, alkoi heti. Lopuksi tietysti tarkastettiin laivan paperitkin ja sinetöitiin kuorma-luukut ja havaittiin että laivalla — ool rait.

Mutta saavuttiinpa senkinlaisiin laivoihin, joissa ei tarjottu mitään. Niissä oli paljon muistuttamisen varaa ja niissä

tarkastettiin huolellisesti jokaikinen merimiesarkku ja komero sekä miesten että päällystön puolella ennenkuin luukut sinetöitiin ja papereihin lyötiin leima ja piirrettiin saaren kaikkivaltiaan tullikapteenin omakätinen nimikirjoitus. Niissä laivoissa ei läheskään aina ollut ool rait. Ne olivat tyhmiä laivoja, mutta onneksi ne olivat vähemmistöä niinkuin tyhmit ihmisetkin. Molempia tullivartijoita, niin Sika-Hemmaa kuin Syökäri-Könniäkin, jurnutti kovasti se, ettei heille annettu edes yhtä ainoaa viinaryppyä ainoassakaan laivassa. He tiesivät, että se on luvutonta ja laitonta, mutta he tiesivät senkin, tiesivät ja näkivät, että heidän esimiehensä humaltuu laiva laivalta yhä enemmän ja enemmän ja se merkisi paljon, nimittäin paljon ryyppyjä, koska tullivanhin oli tunnetusti kestävä ryyppymies. Mutta, hyvät naiset ja herrat, ei ole ainoakaan Aatamin jälkeläistä koko maan päällä, joka kestäisi humaltumattomana niin monta tullitarkastusta, kahdeksassakolmatta laivassa samana keväisenä sunnuntai-iltapäivänä, huomioonottaen erikoisesti sen, että useimmissa laivoissa, melkeen kaikissa, oli — ool rait.

Kun sitten viimeinen laiva jätettiin keväisen yön pimetessä ja taivaan muuttuessa tummansiniseksi, oli tullikapteeni siinä määrässä sammunut, että hänet oli laskettava laivasta alas veneeseen kuin mikäkin tavarakuli, ja tullivartijat... ai ai kuinka ne olivat suutuksissaan, ihan tosissaan suutuksissaan, siinä määrässä suutuksissaan, että vaikka heidän esimiehensä jäi hiukan epämukavaan ja kieroan asentoon haapion perälle istumaan ja vaikka hänen oikea kätensä jäi retkottamaan partaan ulkopuolelle, jääkylmään keväiseen veteen, ei heistä kumpikaan tahtonut häntä auttaa eikä

hoitaa, istuivat vain piitoilleen ja alkoivat soutaa kohti omaa valkamaa, hyvin hitaasti ja laiskasti, huomioonottaen sen, että kapteenin käsi riippui vedessä.

Lähellä rantaa tullikapteeni ikäänkuin heräsi.

Hän alkoi humalaisen katsein hapuilla maalle päin ja lausui:

— Mihin te juupelit soudatte? Hä? Ahaa — omaan valkamaan. Hyvä on. Hyvä on!, mutta soutakaa nopeammin, sillä minun on äkkiä päästävä kotiin ottamaan ryyppi, koska minä selviän muuten. No! Kuuletteko! Ettekö voi soutaa nopeammin? Hä? No olkaa soutamatta sitten. Kyllä minä pääsen tästä loppumatkan ilman apuannekin!

Niin sanoen hän laskeutui alas jollasta mereen ja alkoi kahlata maalle.

Sika-Hemma ja Syökäri-Könni katseivat ääneti hänen menoaan.

Ei.

He eivät olleet pahoja.

Jos he olisivat olleet pahoja, olisivat he soutaneet ja joutuneet ennen esimestään maihin.

Mutta sitä he eivät tehneet, sillä se olisi ollut hyvin epäkohtelias ja paha teko. Siitä olisi voinut seurata vaikka mitä.

He eivät olleet kostonhimoisia.

He lakkasivat soutamasta ja antoivat esimiehensä kahlata ohi haapion maalle, koska hän oli herra.

Heitä pyrki naurattamaan, kun he näkivät, kuinka tullikapteeni, heidän esimiehensä, jonka suosiosta ja epäsuosiosta riippuu heidän leipänsä ja leivättömyytensä, kuinka hän kahlasi kainaloitaan myöten vedessä ja piti käsivarsiaan ja käsiään vaakasuorassa kahden puolen ruumistaan ja kuinka hän askeleiden mukaan heilutteli käsiään niinkuin kävellessä ainakin, ja kuinka

hän katsoi vain yhteen kohtaan: tullihaapion valkamaan, ja kuinka hänen lakkinsa oli painunut silmille, vaikka se äsken vielä oli keljollaan (heistä kumpikaan ei tiennyt, millä ihmeen ajalla hän oli sipaissut lakkinsa nokan noin alas — varmaan sillä hetkellä, kun hän laskeutui jollasta mereen ja oli heihin selin), ja kuinka hänen silmänsä kiiluvat tulisina, ja kuinka hän vähä kerrallaan kohosi ja kohosi vedestä, mutta ei laskenut käsiään alas ennenkuin oli päässyt kuivalle maalle ja alkoi kävelä kotiaan kohti.

Vasta silloin he alkoivat soutaa.

Tullikapteenin virkasalkku oli vielä haapiossa, peräpiitalla.

— Mitäs me tuolle kontille tehdään? kysyi Sika-Hemma toveriltaan ja osoitti sormellaan mustaa salkkua, jossa oli nikkelöidyt heloitukset, kuluneet, ja messinki paistoi jo monesta kohtaa nikkelin alta.

— En ainakaan minä lähde sitä hänelle viemään ennenkuin huomenna, sillä minulla on vilu kuin saatanalla, kun auringonlaskun jälkeen tuli näin viileä ja kun joka laivan kannella sai odotella, milloin se tulee kajuutasta. Ja vilu lienee sinullakin, niin että kyllä meidänkin pitäisi saada ryyppi, tai pari, näin monen tullitarkastuksen jälkeen — vai mitä meinaat?

— Samaa minä meinaan mitä sinäkin, että ryyppi olisi saatava, mutta mistä?

— Antun Nekolta. Hän tuli tänä aamuna luotsausmatkaltaan kotiin, ja hänellä oli kokonainen kaksilitrainen pirtua mukanaan. Näin sen itse.

Sinne he menivät.

Nekko otti heidät mielihyvin vastaan, pannen heti veden kiehumaan ja nostellen laseja pöytään ja siitä tuli kerrassa iloinen yö surullisen päivän jälkeen ja ennen päivänousua he yhteisesti lauloivat nuoruusaikojensa merimieslaulun:

For it's home, dearie,
home — it's home I want to be,
aur topsails are hoisted
and we'll away to sea.

Sitä nuorena muinoin enkelismannien kanssa veisattiin palattua ihmisten ilmoille Sitkasta, Alaskasta, sieltä pahimalta miestensyöjämereltä. Laulaessa muistui heille mieleen, kuinka laiva paluumatkalla Sitkasta kulki yhä lämpösempiä meriä kohti kaikki topseilitkin avattuina — mutte sehän kuuluukin jo toiseen kertomukseen.

K. M. WALLENIUS:

Seitsemän päivää Petsamon historiaa

III.

Tammikuun 27:nä 1920 kolme miestä ja kaksi poroa seisokeli erämaassa kahden valkoisen nauhan risteyksessä, nimittäin Petsamon maantien tekeleen ja vanhan valtakunnanrajan. Lapin talven auringoton päivä oli loihnut ympäristön hongat ja korpi-kuuset omalla laillaan synkeisiin hahmoin. Rajan tämän puolen puut olivat ikäänkuin tuttuja, omaisia, omia, mutta toiselta puolen ne tuntuivat tuijottelevan uhkaavina, umpimielisinä, vähintäinkin alkavien tapahtumien välinpitämättöminä syrjästäkatsojina. Ja joka suuntaan ulottui tätä lumottua, vain joskus raskasmielisen tunturin ryhmyn keskeyttämää metsää monia satoja kilometrejä, tietymättömiä ihmiskohtaloita kätkevä. Ainoana hauraana yhdyssiteenä asuttuun maailmaan oli avattu maantien linja, jonka senkään lumikuoren alla ei vielä ollut maantietä.

— Olisipa kesä ja männynsiemeniä, niin kylväisimme samalla umpeen tämän rajalinjan, jääkärimajuri Wallenius sanoi punaisen neljäntuulen lakin ja peskinkauluksen välistä.

— Ja kahdensadan kilometrin rulla valmista maantietä, jonka kulkiessamme purkaisimme eteemme tästä Petsamoon, äänsi suurporomies »Mosku» saukonhännistä ommellun lakkinsa alta — jota varten hän oli kerran ostanut kaikki saukot Rovaniemen markkinoilta.

Jääkäriääpeli »Miekkä» (Kalle Svärd) vain nauroi suksiltansa.

Oltiin nimittäin matkalla valloittamaan Petsamo Suomelle. Valtausarmeija, kokonaisvahvuudeltaan kuusikymmentä miestä, viipyi vielä Ivalossa ja Virtaniemessä odottamassa hallituksen rajanylityslupaa. Ja päällystö tässä nyt malttamattomuudessaan kurkisteli rajan taakse.

Siellä, rajan takana, asui tietymättömyys. Petsamossa oli mestaroinut eng-

Valtakunnan vanha raja ylitetään 28. I. 1920 klo 10.15, kärkenä kapteeni Autti, poromies »Mosku» ja kirjoittaja.

lantilaisia, ranskalaisia, serbialaisia, italialaisia, amerikkalaisia sekä nyt lo-puksi, ympärysvaltain baabelinsekoituksen noustua laivoihinsa, valkovenäläisiä. He olivat kukin vuorollansa linnoittaneet Petsamo ja pitäneet miehittynä suomalaisen maailmansodan aikana rakentamat majataloryhmät rajalle saakka sekä täydentäneet niitä sotilasparakeilla. Ja nyt oli ovelta punainen vallankumous pohjois-Venäjällä. Eikä sitten juuri muuta tiedettykään. Tunteen tuijotteli puunrunkojen takaa.

Päätimme katsoa, minkä näköinen se oli. Ainakin tässä rajan pinnassa. Tosinhan oli vastoin sodan lakeja, että johto yksinään lähtee partioimaan. Mutta erämaasotahan ei noudata minkäänmuotoisia lakeja. Ja niin Miekkä pukasi suksensa liikkeelle, ja me kaksi pyörsimme poromme ladulle.

Voimaton aurinko lymyi jossakin taivaanrannan takana. Etelässä ihmiset viettivät jatkuvasti pirtti-ihmisen elämää rauhan lihavuudessa.

Jätkällä on mielikuvitusta. Se ilme-

nee asiain, ihmisten ja paikkojen nimitelyssä. Viimeinen kämpä Suomen puolella oli nimeltään »Isänmaa» ja ensimmäinen Venäjän puolella »Pylly». Sen epärunollisesti virallinen nimi oli sotilasparakki n:o 18.

Lähestyimme »Pyllyä» hieman jännittynein mielin.

— Hanki on rikkumaton, Miekkä ilmoitti.

— Savupiipun päällä on lunta, ratkaisi Mosku.

»Pylly» oli siis tyhjä. Tuoreen asumisen jälkiä ei näkynyt. Mutta oleskeltu siellä oli joskus, sen todistavat viinankeittovehkeet. Takkaan oli satanut lunta. Sulatimme sen keittämällä kabvit, mustat ja sakeat.

Tästä oli vielä viisitoista kilometriä lähimpään ihmisasuntoon, Tuikkaseen. Ja niin pyörsimme takaisin jäljillemme. Paluumatkalla ammuimme ukkometson ja sahasimme koivun kyljestä mahtavan pahkan.

»Isänmaan» kämpässä oli sinä iltana kodikasta. Mosku keitteli takassa met-

Retkikunnan johtaja arkiasussaan.

soa. Jääkärikapteeni Autti, joka oli vaihtanut toisiin tehtäviin tarvittavan vääpeli Miekan, vuoli pahkakuppia, ja Majuri istui honkapölkyn päässä kirjoittamassa salamerkkisähkeitä. Kenttäpuhelin pärsi yhtenä, puhelinsanomia tuli ja meni. Solkenaan niitä lähti ministeriöihin, esikuntiin, keskusvirastoihin, maaherroille ja virkamiehille. Lähti ja tuli. Olihan rajanylitys juuri ratkaisukohdassaan ja sen viimeiset esteet murrettava, nimittäin ulkoministerin hidastelu viime hetkessä ja mutkikkaat huoltovaikeudet. Ihmekö siis, että langat olivat kuumina. Varsinkin kun retkikunta oli tavallisuuden mukaan pantu hätiköiden liikkeelle, etukäteen ollenkaan valmistamatta 500 kilometrin huoltoa, josta matkasta 350 km oli hevostietä ja loput enemmän tai vähemmän poroumpea.

Tosinhan saksalaiset upseerit olivat jo kesällä 1918 ajelleet autolla Ivalossa, mutta silloin suunniteltiin todellista sotaretkeä, muulikuormastoja, monenkerkaisia viestiyhteyksiä, maanteitä, jopa kapearaiteista rautatietäkin Petsamoon; ja ensimmäiset vuoristojoukot olivat jo Rovaniemellä. Tosinhan majuri Wallenius oli jo syksyllä v. 1918 kutsuttu

Vuoristoprikaatiin Vaasaan valmistamaan suunnitelmaa retkikuntaa varten Kannanlahteen ja Kuolaan. Ja 27/10 hän jätti asianomaiselle ministeriölle kustannusarvion puhelinjohtoon rakentamisesta Kurtilta Kannanlahteen. Näihin aikoihin suunniteltiin nimittäin samanaikaista etenemistä molempiin kohteisiin.

Sitten Jääkäriprikaati 10/10 1919 pyysi lausuntoa majuri Walleniukselta Rovaniemeltä mm. seuraavista asioista:

»1) Voiko ylläpitää yhteyttä esikunnastanne Oulun ja Vaasan kaukunkien kanssa? (puhelimella, telegraafilella, vaiko viesteillä.)

2) Onko Teillä yhteyttä Petsamoon Jäämeren rannalla?

4) Löytyykö käyttökelpoisia tietä (vesitie?) Pohjois-Suomesta Petsamoon? (Tie mimmoisessa kunnossa?)

Lausunto lähti seuraavana päivänä. Marraskuun 24. pnä tiedotettiin, että Kannanlahden retkikunta on peruutettu, mutta Petsamon retki mahdollinen.

Ja vihdoin, joulukuun 20. pnä 1919 oli valtioneuvostolla tavallista juhla-kaampi istunto. Pölyt näyttivät pyyhityn seinien suurikokoisista muotokuvista, eivätkä ministerikään piirrelleet ukonpäitä imupaperiin. Oltiin suorittamassa valtiotekoa. Käsiteltävänä oli kysymys Petsamon miehittämisestä. Pohjois-Venäjän alueen ylipäällikkö, kenraali Miller, oli nimittäin pyytänyt Suomen hallitusta kunnostamaan Ivalo-Petsamon lennätinlinjan sekä avaamaan sen Arkangelin hallituksen reuoppalaisia yhteyksiä varten.

Suomen tie- ja vesirakennushallitus oli nimittäin Venäjän mahtikäskystä ryhtynyt maailmansodan aikana rakentamaan maantietä Ivalosta Petsamoon, täydentämään Venäjän sotatarvikekuljetuksiin käyttämiä talviyhteyksiä Skibotn—Karunki, Kirkkonniemi—Rovaniemi ja Kannanlahti—Salla. Kun työt Venäjän vallankumouksen puhjetessa keskeytettiin, olivat valmiina lennätinjohto ja majatalot, mutta maantiestä vain avattu linja. Tehtyä työtä Venäjän valtio ei ollut maksanut, joten se oli Suomen omaisuutta. Nyt kun liittoutuneiden joukot olivat poistuneet Jäämeren rannikolta, jossa valkoiset venäläiset olivat vallassa, ja heidän ylipäällikkönsä lisäksi pyysi Suomen hallitusta huolehtimaan sanotusta lennätinjohtosta, näytti sopiva hetki tulleen

Suomen etujen valvomiseksi konkreettisin keinoin.

Hallitus päätti siis tämän kaiken johdosta lähettää 60 miehen vahvuisen sotilasretkikunnan kunnostamaan lennätinjohtoon, avaamaan majatalot sekä suojelemaan Suomen valtion omaisuutta ja turvaamaan Muurmannin rannikolla olevien Suomen kansalaisten edut, mikäli komennuskunnan voimat siihen riittävät—, mutta tarkoituksena ei ollut mikään alueellinen valtaus. Petsamon ja sen ympäristössä olevan alueen, rannikon ja takaliston liittäminen Suomen valtion alueeseen vuonna 1864 annetun keisarillisen julistuksen mukaisesti ja huomioonottamalla myös valtiopäivien anomuksen vuodelta 1882 Suomen hallitus oli jättänyt Parisin rauhankonferenssin lopullisesti ratkaistavaksi.

Hallitus tiedusteli yleisesikunnan silloiselta päälliköltä, kenraali Enckelliltä, lähetettävän sotilasretkikunnan vahvuutta. Hän ilmoitti, että 60 miestä on suurin joukko, mitä Lapin erämaissa saattaa liikutella. Tammikuun 5. pnä 1920 hallitus määräsi jääkärimajuri K. M. Walleniuksen retkikunnan johtajaksi. Hän matkusti 5.—6. I. Ouluun kohtamaan silloista pääministeri J. H. Venolaa, jolle koetti osoittaa komenteensa samoissa Lapin erämaissa kahta vuotta aikaisemmin paljon puutteellisemmissä oloissa 1500 miestä, puhumatakaan liittoutuneista, joiden voimat olivat monin veroin suuremmat. Hän vetosi siihen, että Kannanlahden retkestä luopuminen pakotti lisäämään Petsamon retkikunnan vahvuutta. Hän todisti, että punaisen vallankumouksen puhkeaminen Muurmannilla oli vain ajan kysymys. Hän pyysi nyt 300 miestä ja Petsamoon päästyään 1000:ta. Ja hän jätti samassa tilaisuudessa pääministerille kirjelmän, jossa vaati vahvuuden lisäämistä mm. sen vuoksi

että Petsamon maa voitaisiin miehittää,

että retkikunnan voima herättäisi maa-alueen väestössä heti luottamusta rethen vakavaan ja pysyvään tarkoitukseen ja

että ulkovallat käsittäisivät Suomen hallituksen otteen vakavuuden Petsamon maahan.»

Tässä asiakirjassa esitettiin lisäksi muonalaivan viipymätöntä lähettämistä Petsamoon väestön ja retkikunnan tarpeiden tyydyttämiseksi sekä yhdeksän muuta aloitetta siviilihallinnon järjestämiseksi.

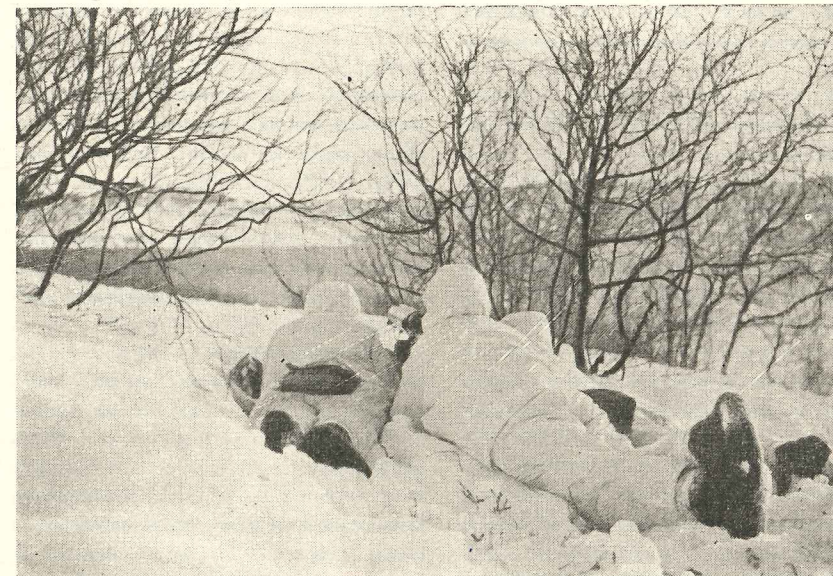
Ei auttanut. Pääministeri vetosi vain yleisesikunnan päällikön lausuntoon. Vihdoin majuri kysyi, mitä hänen oli tehtävä bolshevikkien hyökätessä retkikunnan kimppeun.

Pyytäkää heitä heti keskeyttämään hyökkäyksensä ja odottamaan, kunnes olette asettuneet yhteyteen ulkoasiain ministerin, tri R. Holstin kanssa ja hän radioyhteyteen Moskovaan.

Majuri kumarsi ja lähti. Enempää ei ollut tehtävissä. Retki oli jo syntymässään tuomittu epäonnistumaan.

Sitten hiihrettiin Rovaniemeltä Ivaloon ja Virtaniemeen, joukossa sellaisiakin miehiä, jotka eivät olleet koskaan ennen suksilla seisleet ja jo Saarenkylässä kompastelivat jokaiseen jäätyneeseen hevosenkakararaan. Mutta kuu-kautta myöhemmin, Petsamon kyliin laskettaessa he hiihtivät jo kuin herrat. Tottumattomat paelluttivat tietenkin varpaitansa. Lääkäriä ei ollut ja ainoa samittäri oli palautettava sairaana Ivalosta.

Ja Inarin puolelle tullessa oli vastassa Espanjanrutto. Ihmisiä kuoli satamäärin, talot jäivät autioiksi ja karja sortui janoon suojissansa. Vakavinta oli kuitenkin se, ettei huolto ottanut valmistamattomana sujuakseen. Poroja ei saanut ostaa kuin kuusi, eikä kukaan uskaltanut lähteä mieskourallisen mukana rajan taa, tuntemattomuuteen. Hevoset taas eivät pystyneet kahlaamaan olematonta tietä tammikuussa. Kun huolto vihdoin saatiin auttavasti toimimaan,

Konekivääri valmiina tulenavaukseen.

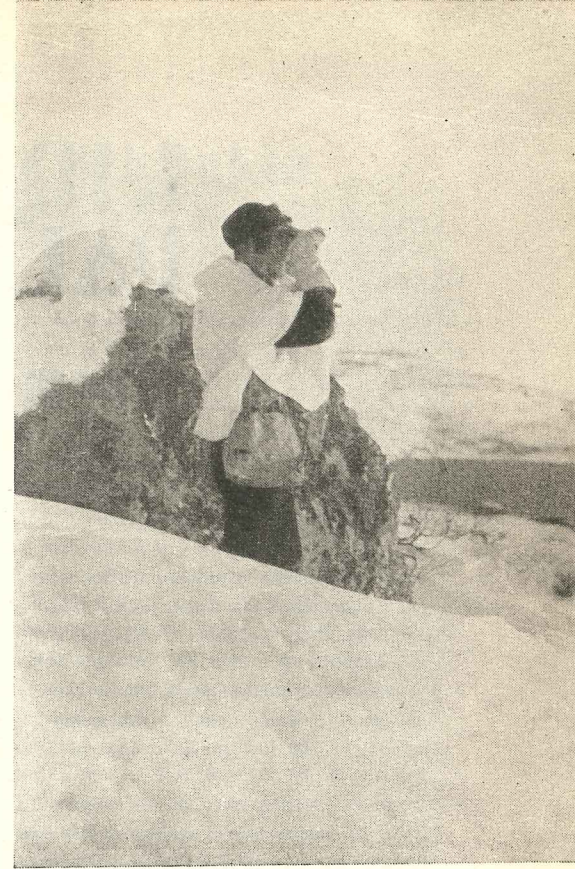
riitelivät etelän sotilas- ja siviiliviranomaiset keskenänsä, onko rajan yli mentävä vai ei. Oli tehty tavanomainen virhe siinä, etteivät komentosuhteet olleet täsmällisesti määritellyt. Ristiriitaisia käskyjä sateli. Ja tärkeät hetket liukuivat käsistä.

Rajantakaiset tiedustelijat ilmoittivat, että Paatsjoen laakson asukkaat olivat paenneet Norjan puolelle. He olivat näihin saakka saaneet elintarvikkeensa norjalaisilla korteilla ja nyt norjalaiset ilmoittivat, ettei se, joka ei siirry Norjaan, saa enää elintarvikkeita. Norja ei katsellut suopein silmin suomalaisten saapumista Jäämerelle. Kaikesta päätäten he toivoivat Venäjän kaaoksesta Petsamoa itsellensä.

Venäläiset eivät olleet myöskään ihastuneita tulostamme. Ulkoministeriössä he koettivat pitkittää menoamme rajan yli. Kapteeni Teshernogorov, joka v. 1918 johti punaisia joukkoja tri Renvallia vastaan, lähetettiin Petsamoon muodostamaan 200 miehen rajavartiosto. Petsamossa pantiin toimeen sotaväenotto ja heinien pakko-otto sekä yritettiin kansanäänestystä. Kiire siis oli.

Majuri pyysi 21.—26. I. neljällätoista eri sähköllä lupaa ylittää raja. Sotilasviranomaiset olivat suostuvaisia, mutta ulkoasiainministeriö asetui jyrkästi vastustamaan. Tähän tapaan vaihdettiin sähköitä:

21/I. 20. — — — menen kolmekymmentä miestä mukana rajan yli kahdeskymmenesnejäsi — — — Wallenius

Tähystäjä tarkastelee tunturilomasta »suuria tuntematonta»

23/I. 20. — — — odottakaa Suomen puolella rajaa kunnes saatte käskyn täältä siirtyä Venäjän puolelle rajaa — — — Ulkoasiainministeri Holsti

23/I. 20. — — — menen huomenna kaksi miestä mukana rajan nauksin piste ilmoitan milloin joukot seuraavat ja toiminta alkaa — — —

Wallenius

24/I. 20. — — — kenraali Miller sähköitse jyrkästi vastustaa menoamme rajan poikki — — —

Holsti

Näin oli soudettu ja huovattu tähän 27. päivän iltaan asti. Lopuksi, sanottuna päivänä Jääkäriprikaati antoi käskyn rajan ylittämisestä. Mutta ulkoasiainministeriö oli vedoten valtioneuvoston päätökseen nimenomaan kieltänyt rajan poikki menemisen. Näitä pohdittiin nyt »Isänmaan» kämpässä vuoroin kiroten ja vuoroin naureskellen. Miksi hallitus ja sotilasjohto eivät saattaneet sopia asiaa keskenään Helsingissä? Täällä »Isänmaan» kämpässäkö se oli ratkaistava? Piiput kärehtelivät, metsokeitto porisi ja pahkanlastut lentelivät.

— Nyt minulla on sellainen ratkaisu keksittynä, joka tyydyttää molempain valtiomahtien, sotilaallisen ja hallinnollisen, vaatimukset, majuri sanoi,

KIRJA PALSTA

Suomen taistelu itää vastaan

Einar W. Juva: Suomen taistelu itää vastaan. Otavan kustantama.

Kuinka saattava onkaan professori Juvan uusimman teoksen nimi: Suomen taistelu itää vastaan. Tämä sukupolvi, jos mikään on saanut käytännössä perinpohjin kokea mitä taistelu itää vastaan todella on. Vajaan neljännesvuosisataan mahtuu tällä kertaa tällaisena omakohteisena kokemuksena kolme sotaa itää vastaan. Mutta niinhän on aina ollut, sillä — kuten tekijä teoksensa alkulauseessa toteaa — läpi koko Suomen historian käy punaisena lankana taistelu itää vastaan. Melkein jokainen suomalainen sukupolvi on saanut käydä omat itäiset taistelunsa. Taistelu itää vastaan on ollut Suomen kansalle kovaa koulua. Se on pitänyt sen jatkuvasti asekuntona, ylläpitänyt ja nostattanut sisua ja kasvattanut sen epäluuloiseksi kaikelle mitä Suomen itäisen rajan takaa on sille tyrkytetty. Nykyisen kaltaisina raskaina sota-aikoina on hyvä palauttaa mieleen sen mitä historia on kansalle edellisten sukupolvien aikana opettanut. Liiankin usein

unohdetaan edellisten sukupolvien kärsimysten kautta saavuttamat kokemukset ja silloin tehdään kovin helposti samoja virheitä, joita esi-isätkin ovat ennen meitä tehneet.

Nykyinen koko Europan taistelu itää vastaan on paljastanut sen peloittavan »tullivuoren», jonka partaalla sekä Suomi että koko muukin Eurooppa on asunut. Venäjä on jo kolmatta sataa vuotta pyrkinyt laajentamaan itseään Europan kustannuksella ja erikoisesti on ainainen vainolaisemme pyrkinyt Skandinaavian herruuteen ja sitä tietä valtameren — Atlantin rantaan. Erikoisesti on bolshevikien hallitsema Venäjä pyrkinyt tähän päämäärään. Sen on paljastanut vihollisemme suunnaton, vielä nytkin aivan ehtymättömältä näyttävä sotamateriaali, sen kouluttama kymmenmiljoonainen armeija, sen sadat ja tuhannet lentokentät ja vihdoin sen teollisuus mikä melkein tyystin on ollut käynnissä sotatekon valmistamista varten.

Me, jotka kenttäarmeijassa olemme nykyisen sodan aikana ylittäneet vainolaisen raja-aidan ja päässeet näkemään mitä tuon aidan takana on, me tiedämme

keat kahvit, sitten piippu ja lopuksi porontaljalle pitkäkseen odottamaan aamua.

28. 1. 1920 klo 11,20 Petsamon retkikunta, jonka vahvuus silloin oli 35 miestä ja 30 poroa, ylitti valtakunnan rajan ja saapui Tuikkaseen Höyhenjärvellä klo 14. Seuraavana päivänä tuli ulkoasiainministerin odotettu sähke, jossa hän ankarin sanoin moitti tottelemattomuudesta, mutta ei antanut palaamiskäskyä. Taas ilmoitimme jatkavamme ja pysyvämme puhelinyhteydessä. Jälleen saimme sähköiteitse tarpeellisen ojenuksen. Niin jatkoimme etenemistä ja saavutimme Salmijärven 31. 1. 20 klo 17.

Tällä tavoin lähti alkuunsa se retki, joka päättyi Petsamon ensimmäiseen miehitykseen Pekka Vesaisen jälkeen.

millaiseksi kurjuudeksi sekä omamme, että koko Europan elämä olisi muuttunut, jos ryssä olisi saanut rauhassa suorittaa tehtävänsä loppuun saakka. Se, mitä eurooppalaisesta kulttuurista ja elämästä yleensä olisi sen jälkeen vielä ollut jäljellä, olisi ilmeisesti ollut näkemäämme vieläkin kurjempaa. Nykyinen sotamme itää vastaan alkoi todella yhdenneltoista hetkellä.

Millainen on sitten itse teos, joka herättää kaikkia näitä ajatuksia lukijassaan. Professori Juva aloittaa kirjansa alusta, siis siitä historiallisesti jokseenkin epämääräisestä hetkestä, jolloin suomalaiset alkoivat siirtyä Suomeen. Kronologisessa järjestyksessä seuraa teoksessa sen jälkeen sota sodalta, taistelu taisteluista suomalaisten ja slaavien kamppailu suomalaisen Karjalan omistamisesta. Pähkinäsaaren rauhassa 1323 tehtiin Ruotsi-Suomen ja Novgorodin välinen rauha — ensimmäinen »historiallinen», asiakirjatietoihin perustuva rauha, joka jakoi Karjalan kahtia. Tämä rauha oli suomalaiselle heimolle kohtalokas, sillä se jakoi suomalaiset kahden, toisilleen täysin vastakkaisen valtapiirin alaisiksi ja siten siirsi kansallisen Suomen valtion synnyn vuosisadoiksi eteenpäin. Minkälaiseksi olisikaan Suomen kohtalo muodostunut, jos raja slaaveja vastaan olisi silloin saatu kulkemaan pitkin suomalaisen asutuksen itärajaa — jostain Äänisjärvestä — Vienanmereen! Suomi olisi varmaan jo satoja vuosia ollut kansallista valtiota ja sellaisena päässyt kasvamaan ja voimistumaan. Ruotsin kaupalliset edut tulivat siten vuodesta 1323 alkaen vuosisadoiksi määräämään Ruotsi-Suomen poliittisen suuntautumisen eivätkä suinkaan Suomen (tai miksei myös Ruotsi-Suomen) sotilaspoliittiset edut. Tämä suuntautuminen tuli olemaan kohtalokasta molemmille maille ja myöhemmin koko Skandinavialle. Ajatelkaamme vain miten helppoa olisi kuluneiden vuosisatojen aikana ollut kapeissa kannasmaastoissa — Suomenlahti—Laatokka—

Äänisjärvi—Vienanmeri — torjua slaavien hyökkäykset. Näitten vuosisatojen aikana olisi Ruotsi-Suomella ollut lukuisia tilaisuuksia — jolloin ryssä on ollut henkitorissaan — työntää valtakunnan rajat suomalaisen asutuksen itärajoille, mutta niitä tilaisuuksia ei ole käytetty hyväksi.

Professori Juvan teos antaa lukijalle mielenkiintoisen yleiskuvan kuluneitten vuosisatojen aikana tapahtuneisiin taisteluihin itää vastaan. Teos on tavattoman mielenkiintoinen, erittäin hyvin ja vauhdikkaasti kirjoitettu ja upeasti kuvitettu. Jokainen suomalainen, joka ei muista kouluhistoriaansa, hankkikoon itselleen tämän teoksen. Se kuuluu jokaisen suomalaisen kodin kirjastoon sillä se kertoo meille niistä taisteluista, joita meidän esi-isämme ja me itse olemme itää vastaan käyneet.

Meriupseerista työmieheksi.

Tohtori *Toivo Kaila* on merkinnyt muistiin ja muokannut kirjalliseen asuun tsaari-Venäjän laivastossa palvelleen komentajakapteeni *Victor von Schwarzin* muistelmat.

Komentajakapteeni von Schwarz on syntynään Baltian saksalaisia, jonka suku oli jo parin sadan vuoden ajan elänyt silloin Venäjän hallussa olevassa Virossa. Schwarzin vanhemmat muuttivat Pietariin ja siellä hän kävi myös koulunsa, päätyen Merikadettikouluun, mistä vuosisadan vaihteessa tuli upseeriksi Venäjän laivastoon. Tämä muistelmateos on hyvin mielenkiintoinen, täynnä pikkutapauksia, muistelmia, kaskuja, kuvauksia kummitustaloista ym. Jonkun torpedoveneen mukana lukija saa seurata milloin Konstantinopoliin katsomaan Abdul Hamidia, milloin kaappariretkille Punaiselle merelle ja lopulta seikkailumatkalle Japanin—Venäjän väliseen sotaan, missä Rozhdestvenskin komentama Venäjän laivasto Tsushiman taistelussa käytännöllisesti katsoen tuhottiin. Melko laajasti Schwarz muistelee myös toimintaansa maailmansodan aikana ja varsinkin kuvaus Venäjän vallankumouksen matruusi-svobodasta Helsingissä 1917 on mielenkiintoinen.

Teoksessa on runsaasti syväpainokuvia ja ulkoasu muutenkin erinomainen. Kustantaja Werner Söderström Oy.

H.

TK-miehiä ja muitakin

Sota koneellistuu ja sen välineet samoin. Kynän ja miekan sijaan on astunut kirjoituskone ja konekivääri ja ensinmainitulla on myös sangen tärkeä sijansa sotapönnistuksissä. Kokonaiset komppaniat ahkeria kynän ja kameran miehiä parveilee etulinjoilla ja rintamien takana, he antavat ensimmäiset elävät lähikuvat noista suurista historiallisista tapahtumista.

Sotilaalliset syytkin jo estävät, ettei mitään laajoja yhtenäisyyksiä, varsinaista sotahistoriaa vielä voida kirjoittaa operatioista, jotka kuuluvat kovin läheiseen menneisyyteen. Ahkerat *TK-miehet* ovat kuitenkin jo ehtineet sepittää lukuisia kuvauksia Suomen tähtävistä taisteluista, kansamme valtavista kohtalonhetkistä ja siten tavallaan piirtää sotahistoriallisia ensi vaikutelmia etulinjoilla. Näiksi ensi vaikutelmiksi, jotka sangen suureksi elävöittävät armeijamme taistelua kotirintaman silmissä, voisi nimittää sitä *Otavan* julkaisemaa sarjaa, joka nyt käsittää jo seitsemän eri nidettä, niistä viisi ensimmäistä yhdistettyinä vankaksi kirjaksi. *TK-rintamakirjeenvaihtajat etulinjoilla I—5* kertoo toisen puolustustaistelun vaiheita »Pakkorajalta Äänislinnaan, ts. viime kesän ja syksyn hyökkäyssotavaiheet aina Aunuksen pääkaupungin valtauksen saakka syyslokakuun vaihteeseen. Kirjaan yhdistettyjen eri niteitten otsikot jo sanovat, mistä tällöin on kysymys: »Yli rajan», »Motteja lauotaan», »Eteenpäin», »Kannas on vapaa» ja »Äänislinnaan». Jatkoksi on nyt vielä ilmestynyt kaksi yhtä kiintoisaa nidettä: »*Mevellä ja ilmassa*» sekä »*Stalinin kanavalle*». Ensimmäinen nimensä mukaisesti esittelee merivoimiamme ja lentojoukkojemme monasti ihmeiltä tuntuvia urotoita ja taas TK-miesten viime niteessä saamme seurata mukana aina tammikuuhun saakka, jolloin rintama siirtyi pohjoisessa ohi Karhumäen aina Stalinin kanavalle saakka.

Nämä TK-kirjeenvaihtajien kuvaukset ovat monasti vaatimattominakin erinomaisen mielenkiintoisia ja elävöittävät koko sotamme kulkua ja tapahtumayhteyksiä sellaisellekin, joka ei ole niitä voinut kovin läheltä seurata. Samaa voi

sanoa myöskin enimmältä osalta muista viime aikoina ilmestyneistä sotakirjoista, niiden kovin erilaisesta laatutasosta huolimatta. Niinpä *Viljo Salmen* teos »*Rajafoelle*» on sinänsä erinomaisen vaikuttava muistelmasarja Kannaksen vapautukseen johtaneista kovista viime syyskesän tuhoamistaisteluista, joissa suomalainen soturi iski salamahyökkäjänä yhtä tuimasti kuin talvisodan aikana osaksi samoilla tantereilla äärettömän epätasaisessa puolustustaistelussa vihollisen masahyökkäyksiä vastaan. Ja taas toinen *Werner Söderström OY:n* sotakirjauutuus »*Korπισoturit kertovat*» erityisen maininnan rintamasoturien itsensä kertomien elämysten kokoolmana. Teos sisältää nimittäin Repolan-Rukajärven suunnan sotilaiden kesken toimeenpannun kirjoituskilpailun tulokset, yhteensä 34 kertomusta, joista 10 palkittua. Kukin kirjoittaja kuvailee niissä koruttoman vaikuttavalla tavalla tämän sodan jännittäväntä elämystään. Nuo kuvaukset ovat kuin salaman välähdyksiä erämaasodan armottoman kovasta todellisuudesta. Tähän samaan sarjaan voisi liittää myöskin WSOY:n julkaiseman »*Voittojemme päivät*» — kuvateoksen nykyisestä sodastamme. Se on elävää kuvakertomusta suomalaisen soturin saavutuksista ja nyt ilmestynyt 2. nide esittelee joukkojemme hyökkäystä vanhalta rajalta Tuulokseen, tapahtumia Kiesingin suunnalla sekä Jäämeren rannoilla, samoin Sortavalan ja Käkisalmen valtausta, Vuoksen ylitystä ja muita Kannaksen hyökkäysoperatioiden ratkaisevia vaiheita.

*

»Puhu putki, hohota hormi, naura helvetin harakka, pirun rastas rallattele!

— — —

Pane ryssät ryömyllensä, politrukit polvillensa, lumpukuormaksi kukista, lantakasaksi lakaise.»

Manaus on vahva, mutta se onkin suomalaisen k-k.-miehen ja loitsun laattijana on itse korsukolportööri *Kalle*

Väänänen, joka nyt on lähtenyt myöskin runon ratsun selässä vihollista kukistamaan. WSOY:n julkaisema kokoelma »Runoruunalla ryssä päin» on voimallista luettavaa, Väänänen tunnetulla taidolla sepitettyä. Siinä on mukana vakavaa, vieläpä lujaaakin, joka muistuttaa kalevalaisen tietävän sanontoja, mutta taas toisaalla kynä kirjoittaa liikkeelle huumoria, joka vetää vakavimman suun hymyyn. Varmasti suositeltava teos.

Huumoria, voisipa sanoa, valloittavaa iloisuutta ja samalla pirteätä, hermoja kutittavaa jännitystä on taatusti myöskin värikkä Romppaisen, väpeli Ryhmy ja sotakolli Mörököllin seikkailuissa, joita Armas J. Pulla nyt taritsee Arvi A. Kariston kustannuksella uuden sarjan lukijoilleen otsikolla »Oikea antifilatelisti!» sanoi väpeli Ryhmy.» Tämä vastustamaton soturikolmikko seikkailee nyt itärajamme ääriä ja sen takana Aunuksessa aina Äänislinnaan saakka, touhuaa Otto Ville Kuusisen, Petroskoin Tiltun ja muitten bolshevikisuuruuksien kimpussa, »kalauttelee» lukemattomia polsuja ja tekee muita »rötöksä», joita on turha ryhtyä kertomaan. Ne on luettava, niin saa todella nautinnon hetken.

Tähän samaan mielikuvituksen kategoriaan, vaikka vakavampina ja jäyhempinä tuotteina tekisi mieli asettaa myöskin kolme uutta sotaromaania, joihin tässä voi puuttua ainoastaan lyhyin maininnoin. WSOY:n 10 mk:n sarjassa julkaistu Kaarlo Erhon »Tunturivuorten hakkapeliitat» vie meidät kahden helsinkiläispojien mukana huimiin seikkailuihin sissiretkillä Jäämeren rannikolla. Jussi Kukkosen »Suomussalmen suksisissit» taas palaa talvisodan kuuluisille mottitanstereille, kun taas Lasse Jaakkolan »Veskelyksen sissit» on riipaisevan jännittävä kuvaus itäkarjalaisten heimosissien seikkailuista rajantakaisissa erämaissa ja keskellä bolshevikkiarmeijaa. Molemmat viimeainitut Arvi A. Kariston kustantamia.

Sodan ensimmäisiä sääntöjä on: Tunne vihollisesi. Venäjä on ollut meidän ikuinen vihamichelemme sekä sodan että rauhan aikana ja bolshevistinen Neuvostoliitto erityisesti. Meidän kovat taistelokokemuksemme ja paljastukset bolshevikkien puuhista rauhan aikana ovat osoittaneet, mihin neuvostovalta

Suomeen nähden pyrki. Sen ainoana päämääränä oli Suomen itsenäisyyden ja kansallisen olemassaolon tuhoaminen eikä se siinä kaihtanut mitään keinoja.

Sangen vakuuttavan kuvan tästä antaa Otavan kustannuksella ilmestynyt Mika Valtarin teos »Neuvostovakoilun varjossa», joka perustuu virallisiin lähteisiin, mutta on samalla jännittävä kuin parhain rikosromaani. Mika Valtarin kynä piirtää kuvia bolshevikkien vakoilutoiminnasta Suomessa ja koko siitä valtavan laajasta myyräntyöstä, jota monien vuosien kuluessa harjoitettiin Suomessa Neuvostoliiton lähetystöstä käsin johdettuna aina toiseen puolustustaisteluun saakka, yhtä totuuteesti ja varmasti kuin konsanaan. Se on suomalaiselle ehkä surullista ja masentavaakin luettavaa niiden harhaan johdettujen tai suorastaan vihollisen palkkarengiksi ryhtyneitten kansalaistemme vuoksi, jotka tähän työhön osallistuivat, mutta samalla teos on voimakas varoitus koko kansamme tulevaisuuden kannalta. Se on jokaisen ajattelevan suomalaisen luettava vakuutus, että taistelumme tie on ollut ainoa oikea.

Millainen olisi sitten ollut se tulevaisuus, jota bolshevismi täten kansallemme valmisti? Äärimmäinen inhimillinen kurjuus loppuun kehitettynä systeeminä, historian pelottavimpana terrorijärjestelmänä, joka palveli yksinomaan Kremlin diktatuurin mielettömää kunnianhimoa ja alistati kaiken sen palvelukseen. Sellaisen kuvan voimakkaasti ja asiantuntevasti esitettyä antaa saksalaisen sanomalehtimiehen Sven von Müllerin teos »Neuvostoliitto. Kulissee ja taustaa». Teoksen kirjoittaja, joka on toiminut arvovaltaisen Hamburger Fremdenblattin toimittajana, on kauan oleskellut Neuvostoliitossa ja saanut tilaisuuden katsoa perusteellisesti sen todellisen olemuksen maailmalta verhojen taakse. Näin syntyi kirja, joka on tosiaan lukemisen arvoisen bolshevismien eräänlaisena olennaisen luonnepiirteiden esittelyä. Teos päättyy bolshevismien taholta koko Eurooppaa uhanneen kuolettavan vaaran voimakkaaseen korostukseen ja johtaa täten lukijan suoraan siihen jättiläiskamppailuun, joka nytkin parhaillaan raivoaa idässä. WSOY on tehnyt palveluksen suomalaiselle lukijakunnalle julkaistessaan tämän »jättiläismäisen sekasorron nekrologian».

Aivan erilaiseen elämänpäähän, pois sodasta ja bolshevismista joutuu lukiesaan etevän hollantilaisen kertojan Hans Martinin sukuromaania »Aurinkokello». Se on tarina etevästä liikemiehestä, jonka perhe sitten hajaantuu eri puolille maailmaa rakentamaan omaa elämää. Hans Martin on tukevaotteinen ja varmakäinen luonteenkuvaaja, joka piirroissa on leveyttä ja voimaa. Todella luettava kirja. Teos on ilmestynyt Otavan uusien menestysromaanien sarjassa.

Neuvostoliiton lentokoneet kevällä 1942.

Otavan kustannuksella on julkaistu laajahko kuvateos vihollisemme lentokoneista keväällä 1942. Kirja on ajan-kohtainen ja sen kuvituksen syväpainoasu suurenmoinen. Entisten hyvinkin tuttujen lentokoneiden lisäksi se sisältää kuvaesitykset uusista tyypeistä, kuten Mig-, Jak- ja Lagg-hävittäjistä, samoin kuin joukon kuvia Englannin ryssille lahjoittamista Hurricane- ja Spitfire-hävittäjistä ja amerikkalaisista Tomahawk- ja Airacobra-hävittäjistä. Syöksypommituskoneita edustavat mallit PE-2 ja Jak-4.

Suomi-konepistooli.

Aikaisemmin on Otavan kustannuksella ilmestynyt P. Huhtalan julkaisema kalustoteos »Suomi-konepistooli», jonka painos on kuitenkin jo useita vuosia ollut lopussa. Nyt on sama kustantaja painanut Oy. Tikkakosken julkaiseman, ja samannimisen käsikirjan. Tämä uusi kirja käsittää lyhyen kalustoselostuksen kuten aikaisempikin. Uutta tässä on pääasiassa vain selostus konepistoolin uusista lippaista. Kirja vaikuttaa enemmän tehtaan esittelyvihkoselta kuin käsikirjalta.

SOTA — KEKSINTÖJEN ÄITI

Kuulostaa paradoksaaliselta, mutta totta kuitenkin on, että sota ei yksin tuhoa taloudellisia arvoja, vaan myöskin luo niitä; ei kuitenkaan välittömästi vaan välillisesti, luo jopa siinä määrin, että eräät kyynikot saattavat toivoa sodan yhä ja yhä jatkuvan — tuskin sentään meillä löytyy näin sydämetöntä henkilöä, joka »kuolemankauppiana» asettaa tuhansien ihmisten hengen ja terveyden toisarvoiseksi taloudellisten etujen rinnalla.

Sananparsi: »Sota on keksintöjen äiti», pitää eittämättömästi paikkansa. Varmuudella voidaan sanoa, että esimerkiksi ilman ensimmäistä maailmansotaa ei lentokone teknillisesti olisi sillä tasolla mitä se nyt on, ja samaten juontavat monet synteettiset keksinnöt alkunsa näiltä synkeiltä ja raskailta vuosilta. Tähän johtavat syyt ovat täysin tajuttavat.

Sota, varsinkin silloin, kun se laajenee niinkin jättimäiseksi kuin nykyisin käynnissä oleva, on myöskin saartosotaa ja ei ainoakaan maa maailmassa, ei edes monipuolisesti rikas USA, ole omavarainen. Tuonti tyrehtyy tai vähenee huomattavasti ja sodan jatkuessa alkaa ilmetä puutetta yhdestä tai toisesta raaka- tai tarveaineesta. Tämä pakoittaa kemistit laboratorioissaan ja insinöörit työhuoneissaan kuumeentapaiseen työhön, sillä sota- ja puolustusvalmius on säilytettävä keinollamilla tahansa. Keksintö toisensa jälkeen näkee päivänvalon, tulee käyttöön ja kehitettäväksi, jää eloon, mutta joskus — niinkin saattaa tapahtua — jää rauhan ja normaalisten aikojen palattua unhoon, tullakseen jälleen esille — uuden sodan syytyttyä!

Nyky sodan aikana tehdyistä keksinnöistä lienee Euroopalle merkittävin Saksassa tehty keksintö valmistaa synteettistä, so. keinotekoista kumia. Menetelmä ei tosin ole uusi, mutta vasta nyt se on kehitetty asteelle, joka tekee valmistuksen taloudellisesti kannattavaksi. Tämä kumi, joka sivumennen sanoen on parempaa kuin luonnonkumi, vapauttaa vanhan mantereen ainakin tältä osalta troopillisten maitten raaka-aineista, minkä saman tekee tanskalainen keksintö valmistaa kotimaisista aineksista täysin kahvin makuista ja hajuista kahviketta — Suomessa me olemme jo tottuneet ruis-vehnäkahviin samaten kuin apila-vadelmanlehti-puolukka-teehenkin!

Oman maamme kohdalla sanottakoon, että ilman polttoainepulaa, sodasta johtuvaa, ei puu- ja hiilikaasutinmoottorit olisi niin korkealle kehittyneet mitä ne nyt ovat, joskin kehittämisen varaa on vieläkin. Voiteluöljyjen tarve on kehittänyt jätteöljyjen puhdistuksen meillä suoranaisesti teollisuudeksi ja kumiteollisuutemme on oppinut yhä enemmän käyttämään kumiromua raaka-aineenaan. Kiitos sodan, on turve päässyt täälläkin kunniaansa. Professori Gustaf Komppa kehittää menetelmäänsä valmistaa turpeesta bensiiniä ja varmastikaan emme ole väärässä, jos sanomme, että ensi kesäkautena nostetaan polttoturvetta suorastaan tehdasmaisesti halkojen korvikkeeksi.

Halot tarvitaan nyt muualle! Tohtori Olli Ant'Vuorinen alkanee kohdakkoin rakentaa suurta puusokeritehdasta, jossa

yhdestä sylestä sekahalkoja saadaan, jätteen lisäksi, ei enempää eikä vähempää kuin — 700 kiloa sokeria, laadultaan esimerkiksi säilömiseen parempaa kuin juurikassokeri. Voidaan sanoa, että juuri puute on pakoittanut tämänkin keksinnön »marssimaan esille» ja sama syy on kehittänyt mm. keinovaliteollisuuttamme ja tuonut käyttöön mitä erilaisimpia korvikkeita, aina saippuakorvikkeista alkaen; edellä mainitsimme jo kahvi- ja teekorvikkeet, joista ensiksimmäntuhtuun lisäisimme voikukanjuuren mainiona sikuriaineksena.

Kävisi liian pitkäksi luetella kaikkia hyödykkeitä ja korvikkeita, joita meilläkin jo on käytännössä aina »parekkeitä» alkaen, mutta esittämämme esimerkit todistavat, että sodan aiheuttama puute pakoittaa ihmiset kekseliäiksi ja tuo esiin paljon sellaista, jolla on merkitystä ja kantavuutta rauhan aikana. Kun vielä lisäämme, että maataloudessa sodan aikana otetaan maasta irti mitä mahdollista on, voimme sanoa, että sodalla on myöskin omat valoisat puolensa. Jokaisen käyty kamppailu johtaa meitä yhä suurempaa omavaraisuutta kohden — suotavaa vain on, ettei sodan opetuksia rauhan tultua yltäkylläisyyden halussa unohdetaisi.

Altti.

Majesteettien suosikki.

Vanha sotamarsalkka, kreivi Hamilton oli kuningas Aadolf Fredrikin ja kuningatar Eleonoran suuressa suosiossa ja hänellä oli jonkinlainen erikoisoikeus tehdä ja sanoa majesteettien läsnäollessa mitä hänen mieleensä vain juolahti.

Eräänä iltana kun keskusteltiin uskonnollisista kysymyksistä ja sotamarsalkka oli lausunut mielipiteensä eräistä uskonlauselmista, huudahti kuningatar:

— Te, herra sotamarsalkka, uskotte siis tosiaankin helvetin olevan olemassa! Hyi!

— Niinpä niin, Hamilton vastasi tyynesti, sillä jos helvettiä ei ole olemassa, niin se ei tuota minulle mitään vaaraa, mutta jos se on olemassa, niin teidän majesteettinne saa varoa itseään!

Kuningas harrasti suuresti, niinkuin tiedetään sorvaamista, ja olikin taitava sorvaaja. Mielellään hän antoi ystävilleen muistoksi tämän taitonsa tuotteita. Niinpä hän kerran antoi Hamiltonille puisen nuuskarasian, jonka hän oli itse sorvanut. Sotamarsalkka tietysti kiitti nöyrästi, mutta lisäksi:

— Minun täytyy kuitenkin myöntää, että pitäisin enemmän kuninkaasta, joka sorvaamisen asemasta harjoittaisi kultasepän ammattia.

VARAPOLIISI DESANTTIVAHTINA

Tulee tässä mieleen muisteloita talvisodan ajoilta. Yritettiin jo vapaussotaan, mutta ei kelvattu, vaan pantiin jonkinlaiseksi esikuntakriiviksi. Mutta se on jäänyt unohtumattomasti mieleen, kun Sihvo poikkesi Sortavalaan ja torvet puhalsivat tuon komean »Kauniin Karjalan». En ollut kuullut sitä milloinkaan aikaisemmin, mutta mitenhän lie ollut, se veti vettä silmänurkkiin. Kaiketi se oli isänmaallista innostusta ja toivonkyynel pian koittavasta vaparudesta. Siitähän silloin taisteltiin niinkuin monesti ennen ja niinkuin tehdään varsinkin nyt.

Taisinpa suistua raiteilta, kun ryhdyin muistelemään muinaisia. Mitäpä siitä. Niillä asioilla ja sekoilla on arvonsa, jotka eivät koskaan kuole. Me menemme maan rakohon, kuten vanha tietous sanoo, mutta noittenkaan aikojen muistot eivät unohdu milloinkaan. Karjala oli silloinkin niin sanoakseni lavastanut päänäytöksensä ja se hoiti näytelmän loppuun. Nyt on Karjala myöskin ja varsinkin nyt joutunut kantamaan raskaimman taakan. Mutta se on kantanut kuormansa kunnialla ja kestänyt kantamuksensa paremmin kuin ehkä mikään muu heimo olisi siitä selviytynyt.

Pakostakin tulevat tällaiset asiat mieleen, vaikka tarkoituksena on lyhyesti pakinoida siitä, millä tavoin valtakunnan pääkaupungissa valmistauduttiin ottamaan vastaan ja nujertamaan mahdolliset desantit talvisodan aikana. Olihan meitä koko komppanian vahvuinen »porukka» varapoliisikompaniassa, jossa ei tiedetty, tuleeko meistä sotilaita vai poliiseja. Kyllä se kuitenkin oli enemmän poliisihajuista silloinen koulutus, vaikka oltiinhan sitä maastossakin ja pihalla tehtiin »pikommia» sen kuin kerittiin. Sakki oli sekalaista, mistä piireistä lie ollut koottua. Ilmotusten perusteella ne kaiketi oli saatu kasaan. Tämän kyhääjä oli nyttemmin tehtyjen tiedustelujen nojalla vanhin mies koko komppaniassa, mutta ei siellä ikävaarille annettu arvoa, vaan pantiin milloin perunatetteriin milloin jynssäämään käymälöitä. Ei siitä kiistaa tullut, työ kuin työ ja käsky kuin käsky. Oltiinhan sotilaallisessa komennossa. Poikien pokka saattoi välistä laskeutua jopa pannuhuoneeseen, jos »luti» liikkui lähistöllä, mutta varsin usein pokeripojat heiluivat myöhään yöhön myöskin lääkärin vastaanottohuoneessa. Tämä kävi päänsä senvuoksi, että »lääkitsemysylikeisari» otti mielellään osaa tähän jaloon peliin. Taisipa pahan kerran hävitä toisille jermuille, jotka olivat häntä taitavampia. Nyt näyttää hänkin joutuneen uudelleen remmiin, kuten monet muutkin silloisen varapoliisikomppanian pojat.

Sanoin tuossa edellä: pojat, mutta kyllä ne alkoivat olla eräitä poikkeuksia lukuunottamatta jokseenkin kaikki jo aikamiespoikia. Mikähän oli mistäkin syystä silloin päässyt rintamapalveluksesta vapaaksi, joka tapauksessa miehiä silloin oli tarjolla komppaniaan enemmän kuin tarvittiinkaan.

Mitä tällaisella komppanialla oli tehtävää? kysyttäneen.

Toisen luokan nostomiehistä taikka muista ruununraakeista koetettiin tehdä vaihtoehtoisesti sotilaita taikka poliiseja, jotta heitä voitaisiin tarpeen tullen käyttää kotirintamalla. Monet halusivat tosin päästä etulinjoille, mutta sitä ei heille sallittu. Tämä porukka hoiteli vakinaisen poliisin ohella vartiopalvelusta pääkaupungin pimeillä yöllisillä nurkilla ja auttoi muutenkin säännöllistä virkavaltaa sen tehtävissä.

Varapoliisikomppaniaa, joka oli sota-ajan tuote ja jollaista ei nyt käytävän sodan aikana liene perustettu, ei ole sekoitettava sotapoliisiin, jonka tehtävät ovat melkoiselta osaltaan toiset. Desanttijuttu on luonnollisesti molemmille yhteinen, mutta sotapoliisien työskentelyalue on rintamalla ja sen lähistöllä, kun taas nyt puheena ollut varapoliisikomppania eli kansanomaisesti sanottuna »rättipoliisi» toimi nimenomaan pääkaupungissa ollen sen vaikutuspiirinä kuitenkin koko Uudenmaan lääni. Muissa lääneissä ei tällaisia yksiköitä liene ollutkaan olemassa.

Varapoliisikomppania teki vartiopalvelusta, kuten edellä jo mainittiin, vakinaisen poliisin ohella. Komppanian patrullit olivat öisin liikkeellä kierrelleen kaupungin syrjäisiä kolkkia. Harvoin tarvittiin antaa varoitusta valustamääräysten rkkomisesta, eikä monestikaan ollut pakko pysäyttää autoja, jotka liikkui liian kirkkain valoin. Silloin tällöin tavattiin henkilöitä, joilla ei ollut tarpeellisia papereita, mutta heille annettiin armonaikaa, koska henkilöisyydistusvaatimukset eivät vielä olleet kaikkien tiedossa. Mutta ylänsä oli yöliikettä siihen aikaan varsin hiljaista ja siivoa.

Komppanian lyhyenä vaikutusaikana sattui jos jonkinlaisia hauskoja tilanteita, jotka kukin vaatisivat oman lukunsa. Ja ehkäpä niistä joku vielä aikanaan kirjoittaakin muistoksi jälkipolville ja osoittaakseen, että »olinhan siellä minäkin». Tässä yhteydessä ei ole aihetta kajota asiaan leikin kannalta. Pannaan nyt vain paperille lipeäkalamaisessa muodossa joitakin kuivia piirteitä komppaniasta, jonka olemassaolosta tuskin tietävät muut kuin siellä olleet.

Tulkoon vielä mainituksi, että komppaniassamme oli kunnianarvoisa joukko nykyisiä ja entisiä aliupseereja, jotka kyllä osasivat »kuranssata» jokaista äijää, joka vähänkin alkoi vikistä vastaan. Komppania asusti jokseenkin kaiken aikaa entisen aliupseerikoulun kasarmissa Maurinkadun varrella, josta esitetään kuvia tämän jutun yhteydessä, mutta muutti joitakin päiviä ennen hajoittamistaan Pohjois-Pohjalaisen Osakunnan taloon. Siellä heitettiin yli-ikäiset omille teilleen ja loput jäivät väkeen, ennenkaikkea aliupseerit, jotka olivat hoitaneet puheena »olleen »puttiikin». He olivat tehneet sen minkä ihminen ja pappi voi, mutta joukossa olevia jukuripäitä ei paras väepelikkään pystynyt nujertamaan. Mutta se siitä. Eiköpähän noita kommentarioita voitane joskus toistekin ladella, jos lehden tila sen sallii.

Ent. Varapoliisi.

Pietari Suuri ja laivuri Vanderholt

Muuan hollantilainen laivuri, Vanderholt nimeltään, oli kuullut puhuttavan äsken perustetun Pietarin kaupungin suurista rakennuspuuhista ja että tsaari Pietari, joka oli määrännyt uuden kaupungin hallituskaukungiksi, harrasti erittäinkin kaupan ja laivaliikenteen kehittymistä valtakunnassaan. Hän päätti senvuoksi etsiä sieltä onneansa ja varusti laivansa merikuntoon. Eräältä Amsterdamilaiselta tuttavaltaan hän sai Pietarin satamakapteenille suosituskirjeen, jossa tätä kehoitettiin hankkimaan laivurille rahtia. Tämä oli ensimmäinen muukalainen kauppalaiva, mikä Nevalla oli liikkunut. Kun hollantilainen laiva saapui ja tervehdykseksi jyräytti kolme kanuunan laukausta, sattui Pietari Suuri olemaan rakennuksenalaisessa linnassa. Hän antoi kuulustella, mikä tarkoitus laivan matkalla oli, ja saamansa vastaus mieltytti häntä niin suuresti, että hän päätti vähän ilkamoida hauskan muukalaisen kustannuksella. Hän käski satamakapteenin heti laivan rantaan saavuttua tuoda laivan päällikön tsaarin asuntoon, huonoon talorähjään amiraliteetin vieressä ja ilmoittaa, että talonomistaja oli nykyisin kauppias joka voisi antaa auttaa häntä neuvoilla ja työllä. Jotta pila tulisi täydellistä, sekoitettiin asiaan keisarinnakin, joka pukeutui aivan poroporvarillisesti, venäläisen kauppiaan rouvan kuosiin.

Tsaari otti hollantilaisen laivurin erittäin ystävällisesti vastaan ja yhdessä miehet sitten söivät leipää ja juustoa sekä polttelivat piippua. Hollantilainen sillävälän katseli ympärilleen tuvassa ja rupesti arvelemaan, jotta tuskimpa hänelle tuommoisen talouden isännästä olisi suurtakaan hyötyä.

Nyt tuli keisarinnakin näkyville. Laivuri kääntyi tämän puoleen ja sanoi, että hän oli tuonut hänelle mukanaan palan juustoa, niin hyvää, että hän luultavasti ei koko elämässään ollut saanut semmoista. Keisarinna kiitti laivuria ja tarjosi hänelle kätensä. Kun emäntä oli laivurille suuresti mieleen, nouti tämä palasen palttinaa ja pyysi hänen teettämään siitä itselleen paitoja muistoksi.

— Kas niin Kati, huudahti Pietari piippuaan karistellen, nyt sinusta tulee korea kuin keisarinna. Semmoisia paitoja sinulla ei vielä koskaan ole ollut päälläsi.

Palkaksi vaati laivuri yhtä suuteloja, jonka Katariina hänelle keisarin luvalla ja tämän nauraessa aivan sydämenpohjasta antoikin jonkunmoisella teeskennyllä arvokkuudella.

Miehet polttelivat piippujaan ja joivat votkaa. Hollantilainen tuli yhä iloisemmalle tuulelle. Vihdoin kun hän oli saanut tsaarilta lupiin lastin Hollantiin, ei hän enää voinut hillitä itseään, ilosta toiveensa pikaisesta täyttymisestä, ja esitti uudelle asiaystävälleen veljenmaljan.

Äkkiä astui Pietarin suosikki ruhtinas Menshikov, joka edusti häntä kaikissa valtiosasioissa, ritarimerkeillä koristetuna huoneeseen, hattu kourassa. Laivurilta menivät silmät seposelälleen, mutta Pietari viittasi ruhtinasta heti poistumaan.

— Hitto soikoon, veliseni, sinulla näyttää olevan täällä suuria tuttavuuksia, tuumasi laivuri. »Tuo näytti minusta aatelismieheltä.»

— Se ei merkitse mitään, vastasi tsaari. Jos olet täällä vain kahdeksan päivää, käypi sinulle aivan samoin. Täällä on koko joukko tuommoisia köyhiä aatelismiehiä kuin tuokin,

ja minut on pari semmoista saanut vainuunsa. Koeta karttaa heitä, veliseni! Ne liehakoivat mielellään ja käyttävät hyväkseen tähtiänsä ja ritarinauhojansa, mutta ei pidä antaa pettää itseään semmoisella narpipelillä.

— Kiitän veliseni — koetan pitää varani! vastasi hollantilainen. »Terveiks', kaikkein rakastettavimman vaimosi menestykseksi.

Velimiehet saivat lasinsa pohjaan, juuri kun äsken tulleen vahdin päällikkö astui sisään saamaan käskyjä lausuen:

— Pyydän teidän käskyjänne, keisarillinen majesteetti!

Hollantilainen hypähti pystyyn ja katseli kysyvänä väliin upseeria, väliin tsaaria. Silmännähtävästi tahdottiin pitää häntä narrina.

— Älä vaivaa itseäsi, veliseni, virkkoi hän hymähtäen tsaarille. Kenpä tietää, kumpi meistä on suurempi narri, sinäkö pyntättyne, teeskentelevine aatelismiehinesi ja upseerinesi vai minä laivan lastineni.

— Usko vaan, veliseni — kaikki on totta, lausui Pietari. Minä olen tsaari ja olen suuresti iloinen, että olen päässyt tuntemaan semmoisen kunnollisen ja hauskan miehen kuin sinut.

Nyt näki hollantilainen, miten asia todellisesti oli, ja polvistuen mahtavan hallitsijan edessä hän pyysi anteeksi vapaata käytöstänsä, jota äsken oli osoittanut.

Tsaari, josta seikkailu oli tuntunut sangen hauskalta, nosti hymyillen ylös pelästyneen anteeksipyytäjän ja antoi hänen suudella keisarinnaa kädelle. Sitten hän lahjoitti hänelle 1.500 ruplaa ja laivalastin tavaroita ja määräsi, että hänen laivansa, niin kauan kuin se pysyisi merikelpoisena, saisi kaikista maksuista vapaana käydä venäläisissä satamissa.

Moitteet ja itseluottamus

Oikeudenmukainen arvostelu ihmisistä ja olosuhteista on aivan toista kuin alituinen yksipuolinen moittiminen, mikä muutamilla ihmisillä on kehittynyt eräänlaiseksi taudiksi.

Mikään ei ole kuitenkaan niin arveluttavaa kuin epäoikeudenmukainen moittiminen, ja sellaiseen menettelyyn monet vanhemmat ja käskijäasemassa olevat henkilöt tekevät valittavan usein itsensä syypäiksi.

Huolimatta siitä, että monetkin ihmiset vaikuttavat itse-rakkailta, aliarvioivat useimmat kuitenkin sisimmässään itseään. Ja jos tällaiset henkilöt ovat ulkoapäin tulevien ainaiten moitteiden maalitauluina, he tulevat väkisin epävarmoiksi ja, kuten edellä mainittiin, menettävät itseluottamuksensa. Ainoastaan hyvin voimakkaat luonteet voivat haitatta vastustaa ulkoapäin tulevaa painostusta tarpeeksi voimakkaasti.

Jokainen tietää omasta kokemuksestaan, miten pieni todella ansaittu tunnustus taikka kiitos vahvistaa itsetuntoa ja ikäänkuin antaa ilmaa siipien alle. Moittiminen on aina kuitenkin helpompaa sekä ihmiselle luontaisempaa kuin kiittäminen. Käskijäasemassa olevien henkilöiden pitäisi silloin tällöin muistaa antaa tunnustus alaisilleen, silloin kuin he sen todella ansaitsevat.

**NURMEKSEN KAUPPA
OY**

NURMES

KOTKAN AUTOTUONTI

Oy. KOTKA . Korkeavuorenkatu 9

General Motorsin edustaja

AUTOKORJAAMO

AUTOMAALAAMO

AUTOKOULU- JA PAJA

Puu- ja hiilikaasuttimia

PUHELIMET:

Johtaja 836, myymälä 832,
korjaamo 58

**KOUVOLAN KIRJAPAINO
OY**

KOUVOLA

VIENTIHÖYLÄMÖ O.Y.

TURKU . Puhellimet 626 ja 3545

- Rakennusaineita
- Ovia
- Ikkunoita
- Puutaloja

Pyytää tarjouksia!

VELJEKSET JUKOLA OY

SEKATAVARAKAUPPA

SAVONLINNA - Ahonkatu 5 - Puh. 219

H. PAAKKUNAINEN

MAITO- JA RUOKATAVARAKAUPPA

SAVONLINNA - Puh. 260

**MARKIN KUKKA-,
SEPPELE- JA SIEMENKAUPPA**

SAVONLINNA - Puhelin 258

ARE Oy. JYVÄSKYLÄ

Puh. 1960 vaihde

OY HUUKKALA

KOKKOLA . Ykspihlaja

^{s/s} **POHJOLA**

liikennöi jälleen luonnonkauniilla reitillä
TAMPERE—RUOVESI—VISUVESI—VIRRAT
Puh. Tampere 3915, Ruovesi 18, Vaasa 4151

KONETEOLLISUUS OY.

HELSINKI

MÄKELÄNKATU 62 - PUHELIN 75065

Valmistaa

Sähkömoottoreita, hiomis- ja kiilloituskoneita

Matkustakaa laivoilla:

**ÅLAND I
ÅLAND II
PORTHAN**

*luonnonihanien seutujen kautta ja
oppikaa tuntemaan saaristoa reitillä*

Turku — Maarianhamina

**Höyrylaiva Osakeyhtiö
ÅLAND
TURKU**

**AURAN
KULTASEPPÄ OY.**

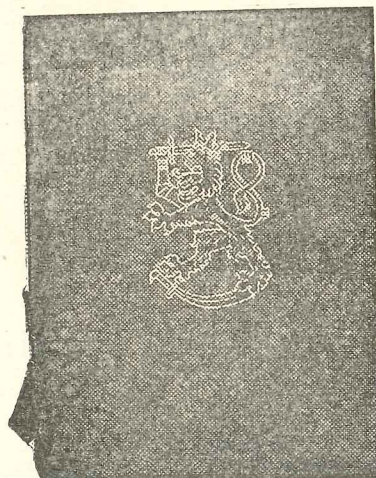
TURKU

KUNNIAMERKIT ja OMISTUSKIRJAT

arvonsa mukaisesti säilöön ja kodissa kunniapaikalle!

OMISTUSKIRJAKANSIO

Koko 410 x 300 mm. Kannot ovat taipumatonta kovaa pahvia, päällystetty valituissa, hillityn arvokkaissa värisävyissä. Leijona on kultaupotuspainettu. Sisälehdet ovat kuu-

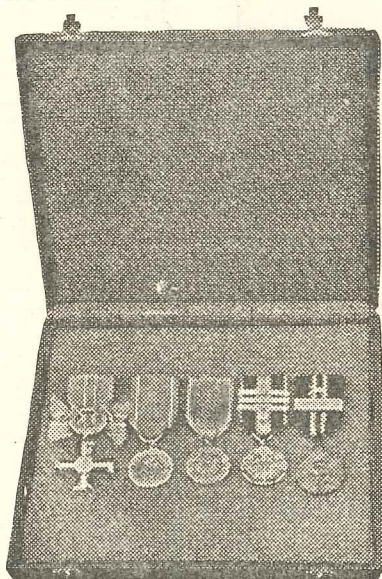

senoksaoristeisilla kulmakiinnikkeillä varustetut. Saatavana kahdessa eri asussa.

Kansiota seuraa ohjesääntö kunniamerkkien kantamisesta.

KUNNIAMERKKILIPAS

Lipas on valmistettu parhaita työtapoja noudattaen faneerista ja vahvasta pahvista. Päällystys on nahkajäljittelyä tarkoitukseen sopivissa värisävyissä.

Lippaan kansi on somistettu kultaupotetulla leijonalla. Sisustus on paperikangasta, sekä asianmukaisesti pehmustettu. Saatavana kahdessa eri asussa.

Saatavana kirja-, paperi- ja osuuskaupoista, sotilas- ja urheilutarvikkeita myyvistä liikkeistä ja sotilaspuikimoista.

Kustantaja ja tukkumyyjä: **KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ SÄILÄ**
Helsinki E, Pursimiehenkatu 3, puh. 666 43. Postisiirtotili 61 09

Helsinki 1942. K. F. Puromiehen Kirjapaino O.-Y.

Konetehtas Uuttaamo Bakeliittitehtas

OY.
TYÖKALU- JA HAMMASPYÖRÄTEHDAS

HELSINKI - PÄLKÄNEENTIE 16
PUHELIMET 75 757 & 75 758

Lukijalle.

Teitä varmaan miellyttää julkaisumme. Toimittakaa sille uusia ystäviä hankkimalla viisi uutta vuosikertatilajaa. Tilausmaksuhan on vain 80 mk vuosikerta.

Vaivanne palkkioksi maksamme Teille tavanmukaisen hankintapalkkion ja järjestämme lisäksi pienen iloisen yllätyksen.

Levittämällä julkaisumme tuette maanpuolustustyötä.

ASEMIES

HELSINKI, PURSIMIEHENKATU 3
PUH. 66 643

Suosittelimme
hyvänmakuisia
maksavalmisteitamme:

HEPATONICUM

Verta parantavaa, hermostoa ja koko elmistöä tehokkaasti vahvistavaa lääkettä.

HEPATOR "extra"

Tuoreesta maksasta valmistettua väkevöityä uutetta verennäivetystaudin ja muiden verenvähyytilojen hoitoon.

Saatavana kaikista apteekkeista.

ORION- lääkkeitä

HÄMEEN TYÖVÄEN SÄÄSTÖPANKKI

TAMPERE

OY. EXCELSIOR AB.

(EXO)

Metallitavaratehtas

EPIÄ